

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

**Činnost Kongregace Školských sester de Notre Dame
na území České republiky ve světle sociálního učení církve,
se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity**

Autorka práce: Martina Kateřina Klempová
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Řeháková, Ph.D.
Studijní program: Sociální a charitativní práce (KS)

2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 31. 3. 2023

.....
Martina Kateřina Klempová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Veronice Řehákové, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji Kongregaci Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích za půjčení materiálů pro účely mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Historie Kongregace Školských sester de Notre Dame.....	7
1.1 Svatý Augustin z Hippo	7
1.1.1 Řehole sv. Augustina	7
1.2 Zakladatelé Kongregace Školských sester de Notre Dame.....	9
1.2.1 Svatý Petr Fourier	9
1.2.2 Blahoslavená Alexie Le Clerc	10
1.3 Zakladatel Kongregace de Notre Dame v Čechách	12
1.3.1 Kněz Gabriel Schneider	12
1.4 Historický vývoj Kongregace Školských sester de Notre Dame v Čechách ...	13
1.4.1 Od počátku působnosti Kongregace do r. 1950	14
1.4.2 Výchovné, vyučovací a jiné aktivity Kongregace Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích od r. 1871 do současnosti.....	14
2 Kongregace Školských sester de Notre Dame „U Sv. Josefa“ v současnosti	17
2.1 Řeholní život Kongregace.....	17
2.1.1 Konstituce Kongregace.....	17
2.1.1.1 O základu, účelu a zvláštním rázu Kongregace	17
2.1.2 Řeholní formace v Kongregaci	18
2.1.2.1 Etapy řeholní formace	18
2.1.2.2 Spiritualita Kongregace.....	19
2.2 Vybrané činnosti Školských sester de Notre Dame „U Sv. Josefa“	20
2.2.1 Církevní mateřská škola.....	20
2.2.2 Chránový sbor Gabriel.....	21
2.2.3 Místa v srdci ženy	21
2.2.4 Darování jídla nejchudším	21
2.2.5 Přijímání a darování oblečení a jiné	22
3 Sociální učení církve	23
3.1 Co je sociální učení církve?	23
3.2 Rozvoj sociálního učení církve	23
3.2.1 Sociální encykliky vydané od r. 1891 do r. 1991	24
3.2.2 <i>Kompendium sociální nauky církve</i>	24
3.2.3 Encykliky vydané po <i>Kompendiu sociální nauky církve</i>	25
3.2.4 Křesťanský princip <i>caritas</i> a základní ustanovující principy sociálního učení církve	25
3.2.4.1 Křesťanský princip <i>caritas</i>	25
3.2.4.2 Princip personality	26
3.2.4.3 Princip solidarity	26

3.2.4.4	Princip subsidiarity.....	27
3.2.4.5	Princip společného dobra	27
4	Činnost Kongregace Školských sester de Notre Dame ve světle sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity.....	28
4.1	Konstituce školských sester ve světle sociálního učení církve	28
4.1.1	Křesťanský princip <i>caritas</i> v konstitucích.....	28
4.1.2	Princip personality v konstitucích.....	28
4.1.3	Princip solidarity v konstitucích	29
4.1.4	Princip subsidiarity v konstitucích.....	29
4.1.5	Princip společného dobra v konstitucích	29
4.2	Charitativní aktivity Kongregace ve světle sociálního učení církve	30
4.2.1	Princip <i>caritas</i> v souvislosti s charitativními aktivitami	30
4.2.2	Princip personality v souvislosti s charitativními aktivitami.....	30
4.2.3	Princip solidarity v souvislosti s charitativními aktivitami	30
4.2.4	Princip subsidiarity v souvislosti s charitativními aktivitami.....	31
4.2.5	Princip společného dobra v souvislosti s charitativními aktivitami	31
	Závěr	32
	Seznam použitých zdrojů.....	33
	Abstrakt.....	37
	Abstract.....	38

Úvod

V předložené bakalářské práci se zabývám činností Kongregace Školských sester de Notre Dame na území České republiky ve světle sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na jejich charitativní aktivity.

Téma práce jsem si vybrala z důvodu, že jsem praktikující katolička a pracuji přes třináct let v sociální oblasti. Z profesní praxe vím, jak blízký vztah je mezi charitativní a církevní činností. Uvedenou Kongregaci jsem si zvolila záměrně, protože jsem dlouhá léta v kontaktu s jednou řeholní sestrou z Kongregace v Českých Budějovicích. Je mi proto velkou ctí, že mohu psát právě o životě a působení její Kongregace.

V práci si stanovuji dva cíle. Mým prvním záměrem je představit působení Kongregace od jejího počátku, tedy od 16. století do současnosti, zvláště pak v Čechách. Přitom se zaměřím na působení školských sester U Sv. Josefa v Českých Budějovicích. Druhým mým cílem je předložit výsledky teologické reflexe činnosti Kongregace ve světle sociálního učení církve.

Práce má čtyři části. První část je historická, přičemž se v ní opírám o díla autorů: PhDr. et Mgr. Dana Jakšičová, Ph.D., Dr. Josef Beran a Marie-Claire Tihonová. Zachycuji v ní život sv. Augustina a vykládám jeho řeholi, kterou sepsal pro své bratry a která je základem pro konstituce Kongregace Školských sester de Notre Dame. Dále popisuji život svatého Petra Fouriera a blahoslavené Alexie Le Clerc, kteří navázali na řeholi sv. Augustina a založili Kongregaci de Notre Dame ve Francii na přelomu 16. a 17. století. Pokračuji životem a působením P. Gabriela Schneidera, jenž navázal na zmiňovanou řeholi a činnost zakladatelů Kongregace ve Francii a uvedl Kongregaci „Chudých školských sester de Notre Dame“ do Čech v roce 1853. Na konci první části pojednávám o začátcích působení Kongregace v Čechách a zaměřuji se na činnosti školských sester de Notre Dame U Sv. Josefa v Českých Budějovicích od roku 1871 po současnost.

Ve druhé části práce se zabývám řeholním životem Kongregace, její spiritualitou a formací sester. Zde vycházím z konstitucí Kongregace. Tuto část práce uzavírám výčtem činností Kongregace se zřetelem na charitativní aktivity. Ve třetí části práce pojednávám o sociálním učení církve, přičemž mými církevními prameny jsou Bible, sociální encykliky a *Kompendium sociální nauky církve*. Představuji základní a ustanovující principy sociálního učení církve, jimiž jsou: *caritas*, personalita, solidarita, subsidiarita a společné dobro.

V poslední části práce propojuji sociální učení církve s konstitucemi Kongregace a jejími charitativními aktivitami. Ukazují, jak jsou výše uvedené principy sociálního učení církve přítomny jednak v konstitucích Kongregace, jednak v charitativních aktivitách sester českobudějovické komunity.

Používám metodu analýzy textů a jejich teologické reflexe.

1 Historie Kongregace Školských sester de Notre Dame

Strom vyrůstá z kořenů a kořeny pro něj znamenají důležitou a nezbytnou součást. Na jeho kořenech velmi záleží, jsou pro něj jakousi matkou, ze které vzešel. A pokud byly kořeny dostatečně silné a zdravé, bude strom nést i dobré ovoce. Tak jako pro strom jsou důležité jeho kořeny, pro kongregaci jsou důležití její zakladatelé, osobnosti, jež stály u jejího zrodu.

V kapitole se nejprve zabývám životem svatého Augustina z Hippo, jenž sepsal řeholi. Dále se věnuji zakladatelům Kongregace ve Francii svatému Petrovi Fourierovi a blahoslavené Alexii Le Clerc a zakladateli Kongregace v Čechách knězi Gabrielu Schneiderovi. Kapitulu končím historickým vývojem Kongregace Školských sester v Čechách od počátku založení až do současnosti, se zaměřením na České Budějovice.

1.1 Svatý Augustin z Hippo

Kongregace Školských sester de Notre Dame má ve velké úctě svatého Augustina, který se narodil 13. listopadu roku (dále jen r.) 354 v Tagaste v Numidii.¹ Jeho matka Monika byla velmi věřící žena snažící se z Augustina vychovat dobrého křesťana. I přes její snahu žil Augustin světským životem a užíval si radovánek až do svých dvaceti let, ve kterých se stal učitelem řečnictví a r. 384 odešel do Milána.²

V Miláně hojně navštěvoval kázání Ambrože, arcibiskupa milánského. A tato kázání mu změnila dosavadní život. Během tří let přijal se svým synem křest a vrátil se zpět do své rodné vlasti. V r. 394 přijal kněžské svěcení a o dva roky později byl zvolen a vysvěcen na biskupa v Hippu. Svoji klášterní řeholi³ sepsal r. 397, a tím ovlivnil vývoj řádového života v západní Evropě.⁴

Svatý Augustin zemřel dne 28. srpna r. 430 ve věku 75 let, kdy bylo Hippo obléháno vandalským králem Geiserichem.⁵ Je známý jako talentovaný kazatel, neklidný hledač pravdy⁶ a je nazýván církevním učitelem, patronem teologů, knihtiskařů a pivovarníků. Znázorňován bývá v biskupském rouchu, někdy jako učenec, někdy na trůnu. Vidět jej můžeme s andělem nebo s malým Ježíšem. U sebe mívá knihu, psací brk, model kostela nebo planoucí srdce probodené šípy.⁷

1.1.1 Řehole sv. Augustina

Sv. Augustin sepsal svoji klášterní řeholi, podle níž jsou zpracována pravidla Kongregace⁸ Školských sester de Notre Dame. Řehole obsahuje stručný souhrn duchovních kázání, která Augustin přednášel svým mnichům. Je psaná s cílem podnítit zamyšlení nad zásadními otázkami duchovního života a nechat je v posluchači působit. Myšlenky v ní obsažené vycházejí hlavně z Písma svatého. V řeholi jsou vysvětleny základní principy a výzva k rovnosti všech lidí v duchu evangelia. Ústředními hodnotami jsou láska a jednota. Láska uvedená do denní praxe. Jádrem řehole je srdce člověka,

¹ Srov. FRÖHLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve*, s. 244.

² Srov. SCHAUBER; SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 446-448.

³ Řehole, z lat. regula, „čára“, „pravítko“. Souhrn předpisů, které upravují řeholní život, téměř vždy sepsaných samotným zakladatelem řádu. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 180.

⁴ Srov. AUGUSTIN Z HIPPO. *Řehole pro komunitu*, s. 9.

⁵ Srov. SCHAUBER; SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 448.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 446-448.

⁷ Srov. Tamtéž, s. 448.

⁸ Kongregace, z lat. congregatio, „shromáždění“, „společenství více osob, které se sejdou“. Výraz má řadu významů: k. řeholní: řeholní společenství, jejichž členové skládají jednoduché sliby, jak věčné, tak časné (zatímco řeholní řády se vyznačují sliby slavnými). PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 102.

od něhož vede cesta k vnitřnímu a hlubšímu porozumění. Důraz je kladen více na život ve společenství jako prostředek k přemáhání sobectví a na pokoru jako nejdůležitější ctnost.⁹

Řehole sv. Augustina¹⁰ je psaná ve čtyřiceti devíti bodech a v osmi kapitolách. Sv. Augustin v řeholi sděluje bratřím, aby milovali Boha a své bližní. Příkázání považuje za nejdůležitější a bratři jej mají zachovávat vždy a všude.

Do první kapitoly zařadil účel a základ společného života, ve které vybízí k jedné mysli a jednomu srdci v Bohu. Bratři podle něho nemají nic nazývat svým majetkem (jak materiálním, tak duchovním), vše má být společné. V klášteře ať nehledají bohatství a jsou spokojeni s tím, že jim je dáno to, co potřebují. Svá srdce mají obracet vždy k Bohu. I přesto, že jsou v klášteře, nemají zapomínat na své blízké mimo jeho zdi, a pokud věnovali klášteru majetek, nemají se tím pyšnit. Mají žít ve svornosti, v pokoře, v mlčenlivosti a v lásce. A vzájemně v sobě mají uctívat Boha.

Ve druhé kapitole káže bratřím, aby se modlili horlivě a v čase k tomu určeném. V oratoři¹¹ se mají zabývat tím, k čemu je určena a nerušit ostatní bratry. Pokud chválí Boha žalmy a chvalozpěvy, mají především mít slova v srdci. A smí zpívat jen o tom, co je jim ke zpěvu schváleno.

Ve třetí kapitole o životosprávě a odříkání pojednává o dodržování zdrženlivosti nad jídlem a pitím. Bratři mají vykonávat půst pouze, pokud jsou tělesně zdraví. Vybízí k vzájemnému chování, aby bratři byli k sobě uctiví i přesto, že někdo přišel z chudých, či bohatých poměrů. Na nemocné, aby mysleli i během přípravy jídla a po dobu jejich nemoci o ně pečovali.

Ve čtvrté kapitole nabádá své bratry k zachování čistoty a vzájemnému napomenutí. Klade bratrům na srdce, aby se snažili zalíbit Bohu svými mravy, nikoliv svým šatem. Cesty ať podnikají společně. Jejich chování ať nevzbuzuje pozornost v ostatních, ale je úměrné k jejich svatému stavu. Žen se nemají úplně stranit, ale nemají na ně příliš hledět. Mají si chránit svoji čistotu a chránit se touze. Pokud bratři uvidí u svých bratří žádostivost očí, mají je ihned napomenout. Jestli se situace opakuje, jsou povinni to oznámit představenému, který sdělí bratrovi trest. Bratři mají jednat podle pravidla: „s láskou k člověku a s nenávisí ke hříchu“. A proto je nepřípustné, aby od žen přijímali dopisy.

V páté kapitole píše o běžných věcech a starostech o ně. Upozorňuje bratry na jejich oblékání, že si nemají hledět tolik svých šatů, ale především své duše. Jejich práce nemá být pro ně samotné, ale má být usilovná a radostná pro společný prospěch. Věnované šatstvo a jiné věci musí bratři v klášteře přijímat veřejně. Bratři mají dbát hygieny i zdraví těla. O nemocné pečovat. Vzájemně si pomáhat a dbát určených hodin k výdeji knih a oblečení.

V šesté kapitole dává bratřím rady ohledně odprošení a odpuštění. Bratři by neměli mít mezi sebou žádné spory, a pokud se stane, že k nim dojde, měli by je rychle ukončit. Dále píše, že není potřeba omluvy pro přísnost, aby byl pořádek a kázeň. S prosbami se mají obracet na Pána svého stvořitele. A lásku mají prokazovat duchovní, nikoliv tělesnou.

V předposlední kapitole vkládá bratřím do srdcí pokyny ohledně autorit a poslušnosti. Bratři mají poslouchat svého představeného a svého kněze jako svého otce. Představený ať nezneužívá svojí moc a v bázi Boží je svým bratřím příkladem dobrých

⁹ Srov. AUGUSTIN Z HIPPO. *Řehole pro komunitu*, s. 11-13.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 89-97.

¹¹ Oratoř, z lat. Oratorium. Výraz má několik významů: a) místo určené k bohoslužbě ve prospěch společenství nebo skupiny věřících, kteří se zde scházejí, b) místnost v blízkosti farního chrámu pro odpočinek, kulturní a duchovní činnost dětí a mládeže. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 146.

skutků. Napomíná nespokojené, utěšuje malomyslné, ujímá se slabých a ke všem je trpělivý. Ať miluje kázeň, kterou bratřím s rozvahou ukládá a usiluje více o jejich lásku než o jejich bázeň. A vždy má na mysli, že se jednou za ně bude zodpovídat Bohu.

V poslední osmé kapitole sv. Augustin píše o zachovávání řehole, přičemž bratři mají milovat duchovní krásu a svým životem vydávat svědectví o Boží milosti. Řeholi si mají číst stále, aby jim zůstávala uchována v paměti. Při dodržování všech zásad mají děkovat Bohu, při nedostatečném dodržování prosit o odpuštění.

1.2 Zakladatelé Kongregace Školských sester de Notre Dame

Řeholí svatého Augustina se řídili svatý Petr Fourier a blahoslavená Alexie Le Clerc, kteří uskutečnili zcela novou myšlenku výchovy a vyučování ženské mládeže. Podle tehdejší praxe v církvi založili na přelomu 16. a 17. století ve Francii řád pod názvem „Kanovničky sv. Augustina z kongregace de Notre Dame“.¹²

1.2.1 Svatý Petr Fourier

Petr Fourier se narodil 30. listopadu r. 1565 v Mirecourtu, v Lotrinsku, ve Francii. A ve svých dvaceti letech vstoupil jako novic¹³ do řehole Kanovníků sv. Augustina v opatství Chaumousey. Po čtyřech letech přijal v kostele sv. Simeona v Trevíru kněžské svěcení.

V řeholi si představení všimli jeho nadání, a tak jej poslali dál studovat do Pont-a-Moussonu, kde pobýval od r. 1589 šest let. Po skončení studií obdržel doktoráty z práv a z teologie.¹⁴

Následně jako mladý kněz nastoupil do duchovně zpustlého městečka Mattaincourt, kde k němu byli obyvatelé nejprve velmi nedůvěřiví. To se změnilo po svátku Božího těla, kdy jim sdělil, že se chce obětovat za spásu jejich duší „*tak jako se Bůh dává lidem pod způsobou chleba a vína, i kdyby měl kvůli tomu zemřít*“.¹⁵ Záhy se mezi ním a lidmi utvořilo silné pouto. Po několika letech bylo městečko jako vyměněné. Na mše svaté docházela spousta lidí. Zlepšila se i morálka a mravnost mezi nimi.¹⁶

Poněvadž měl Petr vystudovaná práva, pověřil ho lotrinský vévoda¹⁷ vykonáváním nižší a vyšší spravedlnosti v jeho farnosti. V té době se půjčovalo za nemalý úrok.¹⁸ To mělo za následek, že se chudí lidé a zadlužení obchodníci stávali obětmi lichvářů. Petrovým velkým přičiněním byla založena: „Vzájemná podpůrná a úvěrová spořitelna“, z darů, z odkázaného majetku a z pokut. Sám založil fond Měsíc svatého Évra (podle patrona Mattaincourtu sv. Évra). Fond pomáhal všem, kteří se dostali do finančních potíží. Lidé si nemuseli zoufat a nechávat se dál vykořisťovat lichváři. V případě, že měli finanční starosti, obrátili se na spořitelnu a ta jim poskytla bezúročnou půjčku. Petr se řídil příkazem z evangelia, které vybízí člověka, aby půjčoval bez naděje ve vrácení.¹⁹

¹² Srov. *Konstituce a generální direktář kongregace Školských sester de Notre*, s. 70.

¹³ Novic, z lat. novicius, „nováček“, odvozeného z novus, „nový“. Ten, kdo v řeholním společenství vstoupil do noviciátu. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 140.

¹⁴ Srov. TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier*, s. 34-35.

¹⁵ Cit. Tamtéž, s. 39.

¹⁶ Srov. SCHAUBER; SCHINDLER, *Rok se svatými*, s. 634.

¹⁷ Karel Lotrinský (1567-1607) byl mladším synem vévody Karla III., který brzy začal shromažďovat šlechtické tituly a benefice. Stal se biskupem a kardinálem v Métách a ve Štrasburku biskupem. Srov. TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier*, s. 37.

¹⁸ Půjčovalo se s úrokem čtyřiceti procent, i přesto, že nařízení Lotrinského vévody Karla III. z r. 1573 určovalo výšku úroku na sedm procent. Takže se jednalo o jakousi „lichvu“. Srov. Tamtéž, s. 67.

¹⁹ Srov. TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier*, s. 58-68.

Poněvadž byl velmi pracovitý, vedle kněžského a soudního úřadu opravoval zchátralý kostelík zasvěcený sv. Ěvrovi. Velmi se modlil, organizoval misie a o své farníky se s láskou staral. Velkou starost mu dělali chudí lidé, a tak nabádal své farníky, aby při příležitostech, jako jsou třeba svatby či pohřby, přinášeli do kostela almužny v naturáliích i v penězích. A jimi pak obdarovával chudé. Jeho duše byla laskavá a nesobecká, sám daroval peníze ze svých skromných příjmů, darů a peněz, které získal ve funkci soudce. A začal dvakrát denně rozdávat chleba chudým. Každý dostával podle svých potřeb, vdovy podle počtu dětí. O nedělích podával světlejší chléb s kousky slaniny a starším pánům naléval víno.

Jeho velkou snahou bylo vytvořit podmínky, které by zdokonalovaly vzdělávání a výchovu, především mladých děvčat. Měl sen zřídit obecnou školu poskytující své služby zdarma. Bůh mu odpověděl skrze ušlechtilou, Alexii Le Clerc, kterou povolal.²⁰ Hlásil se ke sv. Augustinovi a svoji planoucí lásku vkládal do nové školské kongregace. V r. 1597 založil s Alexií učitelský řád, v němž se sestry staraly o křesťanskou výchovu mladých dívek.²¹

V r. 1897, což bylo tři sta let po založení Kongregace (učitelského řádu Kanovnic naší milé Paní), byl Petr Fourier svatořečen v Římě papežem Lvem XIII.²²

Svatý Petr Fourier bývá znázorňován v oděvu kanovníka, s planoucím srdcem a růžencem, držíc mariánský obraz.²³

1.2.2 Blahoslavená Alexie Le Clerc

Spolu se svatým Petrem Fourierem byla ke službě Boží povolána i Alexie Le Clerc. O jejím životě a o založení Kongregace de Notre Dame v Mattaincourtu pojednává tato podkapitola.

Alexie Le Clerc se narodila 2. února r. 1576 v Remiremontu do zámožné rodiny. Od mládí milovala radovánky, kterým se často oddávala. Ke změně v jejím životě došlo, když jí bylo osmnáct let a onemocněla horečkou. Během nemoci si přečetla knihu o posledním soudu. Kniha ji natolik zneklidněla, že se chtěla po uzdravení vyzpovídat. Z horečky se vyléčila, ale její duše byla ponořena v nepopsatelném smutku a úzkosti. Čtyři roky bojovala mezi milostí a světskými radovánkami. Mívala tajemné sny. Jedné noci viděla ve snu Pannu Marii oblečenou do neobyčejných šatů, která ji volala: „*Pojď sem, dceró! Přijmu tě, neboť jsi potěšila mého Syna tím, že ses vyzpovídala!*“²⁴ Sen byl pro ni velmi silný, proto se rozhodla, že bude více uctívat Pannu Marii a častěji se zpovídat. Před svátkem Navštívení Panny Marie se šla vyzpovídat k novému faráři, Petru Fourierovi. Ten ji však odmítl snad z nedostatku času, nebo už v tomto odmítnutí byla přítomna Boží prozřetelnost, kdoví, jak tomu opravdu bylo.²⁵

Alexie navštěvovala o nedělích mše svaté, při kterých opakovaně slyšela veselou hudbu od chrámové klenby, tato hudba ji velice vábila. Když stejnou hudbu uslyšela po třetí, připojily se k ní i obrazy. V obrazech viděla veselý průvod provádějící své reje, brzy jej viděla bez masek. Spatřila děbla, jenž vedl zástup veselých, mladých mužů a za zvuku bubnů je táhl za sebou... Načež došlo v její duši k velkému obrácení vycházející z Ducha svatého. Učinila předsevzetí, že bude konat vše, co se jí bude jevit, že je Bohu milé, i kdyby měla zemřít.²⁶ Odložila své krásné drahé šaty a místo nich si

²⁰ Srov. TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier*, s. 13.

²¹ Srov. SCHAUBER; SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 635.

²² Srov. Tamtéž, s. 634.

²³ Srov. Tamtéž, s. 635.

²⁴ Cit. *Matka Alexie Le Clerc*, s. 14.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 7-18.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 18-19.

oblékla tmavý kroj a bílý závoj. Z urozené mladé dívky se stala obyčejná venkovská dívka.

V prostých šatech přistoupila ke svaté zpovědi k faráři Petrovi, který se po nějakém čase stal jejím duchovním vůdcem. Seznamoval ji s pravidly vnitřního života a doprovázel ji po Božích cestách.²⁷ Alexie setrvala v otcově domě jako poustevnice, stále se modlila a jen na Boha myslela. Cítila, že je povolána ke službě Boží jako řeholnice. Podle jejího duchovního otce Petra měla být umístěna do kláštera ke klariskám v Point-a-Mousson, ale to se nezamlouvalo jejímu otci panu Le Clercovi, kterému se řehole pro jeho dceru zdála příliš přísnou. Líbil se mu spíše klášter třetího řádu svaté Alžběty. Alexie sama nevěděla, kam má jít, proto trpělivě čekala na Boží znamení.

Znamení dostala brzy ve snu, v němž spatřila sv. Kláru a sv. Alžbětu. Sváté řeholnice jí odmítly přijmout za svou dceru, ale ukázaly jí na místo, které má být jejím povoláním. Na tomto místě stála kolébka, do níž se dávají spát děti... Po Božím znamení opakovaně navštěvovala svého duchovního otce s naléhavou prosbou o založení domu, kde by se konalo co nejvíce dobra. Farář Petr byl přece jen opatrný, svoje starosti vkládal do modliteb a po nějaké době ji vyzval, aby si šla hledat družky, což na tak malé městečko bylo skoro až nemožné. Ale pro Ducha svatého není nikdy nic nemožné. A tak brzy na to se jí přihlásily čtyři družky. Všechny faráři sdělily, že chtějí žít spolu a konat co nejvíce dobra.²⁸

Následně se pět prostých dívek, včetně Alexie, zasvětilo Panně Marii o půlnoční mši svaté dne 25. prosince r. 1597. Toto zasvěcení je považováno za založení Mariiny kongregace. Panna Maria byla s Alexií od jejího prvního obrácení, vedla její krásnou duši, která se jí následně svěřovala. Panna Maria se jí ještě jednou ukázala s božským Dítěm, které měla na rukou. Dítě jí podala s tím, že jej má živit, dokud nevyroste. Alexie se s tímto snem svěřila svému duchovnímu otci, který načrtl pro ni a její družky program, podle něhož se mělo vyučovat.

MLADIČKÁ ŘEHOVNICE sdružovala dívky bohaté i chudé. Více tíhla láskou k chudým, zanedbaným a opuštěným. V dalším vidění byla přenesena do jednoho kláštera, aby shrabala zbylou slámu. Tam se viděla s řeholníky, kteří ji litovali, že se tolik namáhá pro pár kousků slámy. Mezi nimi byl i sv. Ignác, který jí sdělil, že opuštěné dušičky od toho dne mají v ní svoji matku, čímž v ní uzrálo přesvědčení, že se má věnovat dívkám, ke kterým lidé mají málo úcty jako ke slámě.²⁹

V r. 1603 Karel Lotrinský podepsal schvalovací dekret dcer Kongregace de Notre Dame z Mattaincourtu, tím dostala Kongregace svoje jméno. A její předpisy vycházely z poslání vzdělávat děvčata. Kongregaci bylo dovoleno pořizovat domy ve městech i na vesnicích. Také určitá forma slibů³⁰ existovala, v nichž se sestry zavazovaly, že budou poslouchat představeného či představenou za jakékoliv situace a kdekoliv. V listopadu r. 1606 vyhověl lotrinský kardinál faráři Petrovi a uznal sestry za řeholnice a také za školské učitelky. A připojil klauzuru a řeholní sliby k vykonávání výuky.³¹

Alexie byla vzorem svým sestrám. Byla oddaná řeholnice, výborná učitelka. Dětské duše milovala „nadevše“. Do dětských srdcí vlévala nejen základy výchovy a vzdělávání, ale i bezbřehou lásku k Bohu a k Matce Panně Marii.

²⁷ Srov. *Matka Alexie Le Clerc*, s. 21-22.

²⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 21-26.

²⁹ Srov. *100 let Kongregace*, s. 3-4.

³⁰ Skoblík považuje za slib, svobodné a uvážené příslibení Bohu s vizí možného dobra. Slib je spojen s vírou, že Bůh je hoden každého závazku, s prozíravostí vůči splnitelnosti závazku a se statečností vůči strachu ze závazku do budoucna. Srov. SKOBLÍK, J. *Poznámky ke křesťanské etice*, s. 107.

³¹ Srov. TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier*, s. 86-88.

Zemřela dne 9. ledna r. 1622, to už měla Kongregace Školských sester de Notre Dame ve Francii třináct domů. V den smrti Petra Fouriera v r. 1640 bylo ve Francii na čtyřicet osm filiálek. Alexie Le Clerc byla blahorečena 4. května 1947.³²

Řád „Kanovničky sv. Augustina z Kongregace de Notre Dame“, který spolu založili sv. Petr Fourier a bl. Alexie Le Clerc, se v revolučních letech 1789-1794 rozšířil po Evropě. V Německu na základě řádu vznikla Kongregace „Chudých školských sester de Notre Dame“.³³

1.3 Zakladatel Kongregace de Notre Dame v Čechách

Po sv. Augustinovi a prvotních zakladatelích sv. Petrovi a bl. Alexii se v této části práce věnují významné osobnosti, knězi Gabrielu Schneiderovi, který uvedl Kongregaci „Chudých školských sester de Notre Dame“ do Čech.

1.3.1 Kněz Gabriel Schneider

Gabriel Schneider se narodil 20. března r. 1812 v Křemži, kde v jedenácti letech absolvoval triviální školu. Potom jej rodiče přihlásili na studia do Českých Budějovic, do 1. latinské třídy na německé gymnázium. Protože se Gabriel dobře učil, pokračoval dál ve studiích na lyceu a na škole filozofické. Po zdárném ukončení studií vstoupil do kněžského semináře a r. 1837 byl vysvěcen na kněze. Z počátku neměl svoji farnost, poněvadž kněží bylo hodně, zato farností málo. Prozatím šel vypomáhat do vesnic Hosín, Ševětín a Kamenný Újezd. Po roce čekání se dočkal a byl ustanoven kaplanem v Klenči.³⁴

Po roce působení v Klenči byl přeložen do obce Mrákotín, kde založil spolek pro dívky, jiný pro chlapce a jiný pro matky. Dívkám kladl na srdce, že mají být pracovité a hodné, jediné tak se dostanou rovnou do nebe. Otec Gabriel byl velmi horlivý křesťan. Uchovala se o něm vzpomínka, kdy ráno na popeleční středu v Mrákotíně chodil do hostince s holí a vyháněl mládež. A v noci zas proháněl muziku, přičemž mladé upozorňoval, že tancovačky apod. jsou příležitostí k hříchu.³⁵

Děti měl ve velké oblibě, proto není divu, že dítě pro něj bylo klenotem dražším než zlato. A dětství pokládal za základ, ze kterého vyrůstá celá osobnost. Považoval péči o křesťanskou výchovu za potřebnou a nutnou. V Mrákotíně působil řadu let, poté na radu Ondřeje Schmidtpetra³⁶ se nechal přeložit do Hyršova. Kde jej r. 1842 biskup Arnošt Růžička jmenoval kaplanem. V Hyršově také začal se zakládáním spolku pro dívky.³⁷

Proč tolik píle, tolik energie a houževnatosti vkládal do svých vizí? Poněvadž se k němu doneslo, že dívky z okolí, které byly vychovávány v ústavech v Praze, se vrátily nikoliv s dobrými, ale se špatnými povahovými rysy. A také proto, že musel vypomáhat s výukou, kvůli nedostatku učitelů a nemohl se dostatečně věnovat své duchovní správě. Byl přesvědčen, že se s výchovou musí začít od útlého dětství. Vnímal potřebu zajistit základní vzdělání a slušnou křesťanskou výchovu dívkám, které jako budoucí matky jsou velmi důležité při spoluúčasti budování společnosti. Měl za to, že tento úkol výchovy a vzdělání by nejlépe zvládly řeholnice.³⁸

Aby se mladé dívky, budoucí řeholnice, naučily vychovávat a vyučovat, nechal kaplan dvě odvézt v r. 1846 z Hyršova do Štýrského Hradce ke Školským sestřím

³² Srov. *100 let Kongregace*, s. 3-5.

³³ Srov. *Konstituce a generální direktář kongregace Školských sester de Notre Dame*, s. 70.

³⁴ Srov. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 3-15.

³⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 18-22.

³⁶ Beran o něm zmiňuje, že to byl hyršovský obchodník s peřím a vlastnil velký majetek. Nechal postavit a dotovat kostel a faru v Hyršově. Srov. BERAN, J. *Gabriel Schneider* I. díl, s. 24.

³⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 25.

³⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 26-27.

sv. Františka, kde byla představená Matka Františka Lampelová. Otec Gabriel měl v úmyslu v co nejkratším čase otevřít školu pod vedením budoucích sester. Mezi tím vystavěl klášterní výchovavací ústav. Po roce poslal do Štýrského Hradce další dvě dívky. Ale brzy zjistil, že jeho čekatelky vykonávají hrubou práci na poli, což jej zneklidnělo. Nejspíš nevěděl moc o františkánské spiritualitě, podle které se ve štýrskohradecké komunitě nerozdělovaly činnosti pro budoucí učitelky a pro domácí sestry. Protože se s Matkou představenou Františkou neshodl ve více věcech, především v názoru na přípravu budoucích řeholnic, odvolal děvčata ze Štýrského Hradce zpět do Hyršova.³⁹

Po roce navázal styky s mateřincem Školských sester de Notre Dame v Mnichově v domnění, že mu Matka představená Terezie Gerhardingerová⁴⁰ pošle své sestry do Čech, a tak bude moci začít konečně s výukou. Přeci jen budovu pro pensionát, školu i klášter měl již připravenou. I přesto, že Matka Terezie byla ochotná kaplanovi pomoci a z Mnichova poslala tři sestry do Čech, spolupráce se nezdařila a dvě ze tří sester se vrátily zpět do Mnichova.⁴¹

Když už to vypadalo, že je vše ztraceno, arcibiskup mnichovský mu poradil, aby začal s mateřincem v Čechách a důvěřoval v Boží pomoc. V této věci mu radil i biskup budějovický Jan Valerián Jirsík i generální vikář V. Mokřý.⁴² Gabriel dal na jejich rady a na svátek Panny Marie Nanebevzaté 15. srpna r. 1853 uspořádal v kostele slavnost, při které dvě novicky, oblékané v Mnichově⁴³, složily v Hyršově sv. sliby⁴⁴ a šest kandidátek přijalo řeholní šat. Proto den 15. srpna r. 1853 je považován za založení samostatné české větve Kongregace Chudých školských sester naší Paní v Čechách. Po třech dnech jej biskup Jirsík jmenoval biskupským notářem, čímž chtěl Oci Gabrielovi dokázat, jak moc si ho váží a miluje. Notář Gabriel obdržel jmenovací dekret, ve kterém byly zapsány jeho zásluhy.⁴⁵

Svou kněžskou činnost Gabriel opustil 7. července r. 1854, kdy požádal o odchod ze zdravotních důvodů. A tak se mohl plně věnovat svému dítěti, milované Kongregaci,⁴⁶ které zasvětil celý svůj život.

Zemřel 15. února r. 1867 v Praze u sv. Anny, na organickou vadu srdeční. Mezi lidmi se povídalo, že mu smrt způsobila jeho horoucí píle. Kongregace měla v roce jeho úmrtí na šestnáct domů a devadesát tři členek.⁴⁷

1.4 Historický vývoj Kongregace Školských sester de Notre Dame v Čechách

Kněz Gabriel byl velmi pilný a ve své práci houževnatý. Nenechal se odradit ani sebevětšími nezdary, důvěřoval v Boží pomoc, a i přes nedostatek peněz se snažil kupovat a spravovat nové domy za účelem rozšíření Kongregace. O tom více v následující podkapitole, po níž následuje další podkapitola zabývající se výchovnými, vyučovacími a jinými aktivitami Kongregace.

³⁹ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 88-90.

⁴⁰ Matka představená navázala na odkaz sv. Petra Fouriera a blahoslavenou Alexii Le Clerc a založila Kongregaci Chudých školských sester naší Paní v Mnichově v Bavorsku r. 1833. Srov. JIRÁSKO, L. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*, s. 130.

⁴¹ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 91-99.

⁴² Srov. Tamtéž, s. 103.

⁴³ Srov. BERAN, J. *Gabriel Schneider*. II. díl, s. 7.

⁴⁴ V současné době se jim říká „časné sliby“, sliby k řeholnímu životu, slib chudoby, čistoty a poslušnosti. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 189.

⁴⁵ Srov. BERAN, J. *Gabriel Schneider*. II. díl, s. 14.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁴⁷ Srov. *100 let Kongregace*, s. 12.

1.4.1 Od počátku působnosti Kongregace do r. 1950

Podkapitola pojednává o začátcích působení Kongregace v Čechách. Obsahuje jen určitý, ale podle mého názoru významný výčet budov získaný či spravovaný Kongregací za života Otce Gabriela. Podkapitolu jsem zařadila proto, aby více osvětlila dobu, ve které bylo zapotřebí služby Kongregace v Čechách. Služby potřebné nejen ve výchově a vyučování, ale také v oblasti duchovní.

Kongregace Školských sester de Notre Dame, byla založena kaplanem Gabrielem v Hyršově v r. 1853. V Hyršově se nacházel pěkný klášter, ale pro potřeby Kongregace byl malý. Aby mohl kaplan přijímat další chovanky, které chtěly vstoupit do řehole, zakoupil o rok později starý minoritský klášter v Horažďovicích, jenž se po úpravách stal mateřincem Kongregace. Zde byl později zřízen výchovný ústav pro ženskou mládež.⁴⁸

Kaplan Gabriel se řídil řeholí sv. Augustina, kterou zachovával do posledního písmene. Sestry pobízely k větší horlivosti a dokonalosti ve ctnostech. Byl veden Boží prozřetelností a po pouhém roce zřídil filiálku v Příbrami, kde byla sestrám svěřena opatrovna. Po Příbrami vybudoval v r. 1856 v Bystřici u Klatov pensionát a dvoutrídni obecnou školu. Dalším místem působnosti byl Mníchov u Mariánských Lázní, kde byl vystaven klášter. Sestry zde působily ve dvoutrídni dívčí škole a v pensionátu.⁴⁹

Aby bylo možné vzdělávat mladé dívky, bylo zapotřebí mít vzdělané učitelky, a protože byl Boží pomocník v práci neúnavný, podařilo se mu získat opatrovnu v Praze na Hrádku od Dr. Václava Vaňka. Mezi lety 1858 a 1859 zahájily školské sestry v Horažďovicích a v Hradci Králové vyučování ve čtyřtrídni škole a v opatrovně o dvou odděleních. V r. 1859 přijaly sestry kongregace opatrovnu v Karlových Varech a na to r. 1860 pět nových filiálek.⁵⁰ Velkou starost měl Otec Gabriel s vybudováním Kongregace v Praze. Starost pominula, když se mu podařilo v r. 1862 najít dům Apollo, bývalý hostinec, jenž s pomocí císaře Ferdinanda V. Dobrotivého koupil. Po roční přestavbě se sestry do Prahy nastěhovaly a otevřely čtyřtrídni českou školu U Sv. Anny.⁵¹

V r. 1860 bylo Školských sester sedmdesát osm a vlastnily či jen zřizovaly na dvanáct domů. Na přelomu 19. a 20. století čítala Kongregace na pět set školských sester.⁵² V r. 1930 bylo osm set třicet sester a Kongregace působila ve sto deseti domech.⁵³ V Čechách v r. 1950 působila Kongregace ve sto třiceti obcích.⁵⁴

Horažďovický mateřinec byl centrem Kongregace do r. 1950.

1.4.2 Výchovné, vyučovací a jiné aktivity Kongregace Školských sester de Notre Dame⁵⁵ v Českých Budějovicích od r. 1871 do současnosti

V podkapitole 1.3.1 bylo uvedeno, že biskup Jan Valerián Jirsík⁵⁶ měl v lásce Otce Gabriela, proto není divu, že pozval právě Kongregaci Chudých školských sester de Notre Dame do Českých Budějovic, aby převzala „Ústav pro hluchoněmé.“ Chudé školské sestry nejen, že převzaly „Ústav pro hluchoněmé“, ale postupně se začaly zapojovat

⁴⁸ Srov. *100 let Kongregace*, s. 8-9.

⁴⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 9-12.

⁵⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 28-32.

⁵¹ Srov. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 92-106.

⁵² Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem*, s. 123-124.

⁵³ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 116.

⁵⁴ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem*, s. 124.

⁵⁵ Jakšičová uvádí, že původní název Kongregace byl Kongregace Chudých školských sester de Notre Dame do roku 1968. Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Pod ochranou svatého Josefa*, s. 79.

⁵⁶ Pospíšil biskupa Jirsíka nazývá velkým podporovatelem dobročinných aktivit, který nechal zbudovat „Ústav pro hluchoněmé.“ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Teologie služby*, s. 126.

do výchovných, vzdělávacích a jiných aktivit. Přičemž pro tyto účely začaly shánět vhodné prostory.

Chudé školské sestry (dále jen sestry) přišly v r. 1871 do Českých Budějovic na pozvání biskupa Jana Valeriána Jirsíka, aby převzaly nově zřízený „Ústav pro hluchoněmé“, který vedly do r. 1957,⁵⁷ než jim byla dána výpověď.⁵⁸

Další oblastí, kde sestry začaly působit a kde jich bylo zapotřebí, bylo školství. Ve městě byla žalostná situace ve vzdělávání dívek, nikdo se jim nevěnoval. Proto osm sester v témže roce neváhalo a na podzim začalo s výukou dívek v nově otevřené čtyřtřídní dívčí obecné škole⁵⁹ nacházející se na bývalém Vídeňském předměstí (nyní Na Sadech 19). Brzy na to biskup Jirsík posvětil objekt s novou kaplí, a poněvadž kaple byla zasvěcena sv. Josefovi, jednomu z patronů Kongregace, dostal dům název „U Sv. Josefa“.⁶⁰

O pět let později dostala obecná škola právo veřejnosti⁶¹ a začala se poté rozšiřovat. V r. 1884 o pátou, v r. 1885 o šestou a v r. 1890 o sedmou třídu.⁶² Při škole od r. 1871 existoval kurz ženských ručních prací pro odrostlejší dívky, který byl zrušen o šedesát let později.⁶³

Sestry nevykonávaly pouze výchovnou a vyučovací činnost, taktéž vedly dvě domácnosti, od r. 1875 pod biskupstvím v českobudějovických seminářích, a to domácnost studentskou U Sv. Václava a později od r. 1884 také kněžkou U Sv. Anny do r. 1950.⁶⁴

Sestry zřídily dětskou opatrovnu pro Pražské předměstí v r. 1882, opatrovna existovala do r. 1939.⁶⁵ V roce 1886 založila Matice školská pro děti z města novou opatrovnu přímo v U Sv. Josefa, která později jako kongregační mateřská škola existovala do roku 1949.⁶⁶ Sestry působily v dívčích pensionátech, které vznikaly od r. 1885 a kde svoji činnost ukončily k r. 1950.⁶⁷ V r. 1902 místo dvou vyšších tříd obecné školy vznikla soukromá trojtřídní dívčí měšťanská škola (r. 1904 doplněna o navazující jednorozhodný učební kurz), skončila v r. 1942.⁶⁸ V r. 1902 sestry zakoupily sousední dům č. 106 (dnes Na Sadech 21), kde vznikla dívčí měšťanská škola působící do r. 1942.

V r. 1904 povolilo ministerstvo sestrám otevřít ústav pro vzdělávání učitelek, tento český ženský učitelský ústav plnil svoji funkci do r. 1942.⁶⁹ Obecnou a měšťanskou školu přeměnily ve cvičné školy. A od r. 1905 do r. 1925 se pro tato školní zařízení oficiálně

⁵⁷ Kadlec uvádí, že „Ústav hluchoněmých“ do r. 1950 měl za zřizovatele biskupství, poté stát. Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 97.

⁵⁸ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice*. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

⁵⁹ Jakšičová uvádí, že v prvním roce působení školy nastoupilo 120 žákyně a ke konci školního roku školu ukončilo na 170 žákyně. Protože během školního roku nastoupilo dalších padesát žákyně. Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem*, s. 168.

⁶⁰ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice*. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

⁶¹ Právo veřejnosti získala obecná škola výnosem Ministerstva kultu a vyučování č. 3935 ze dne 26. března 1876. Po vzniku Československa ztratily všechny školy U sv. Josefa právo veřejnosti a znovu je získaly až roku 1925. Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem*, s. 169.

⁶² Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 133.

⁶³ Srov. Tamtéž, s. 150.

⁶⁴ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 103.

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 100.

⁶⁶ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Pod ochranou svatého Josefa*, s. 82.

⁶⁷ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 150.

⁶⁸ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice*. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

⁶⁹ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? I. díl*, s. 135.

používal souhrnný název „Dívčí školy u sv. Josefa“.⁷⁰ Po osamostatnění měšťanské školy v r. 1925 začaly školy vystupovat pod dvěma názvy: „Ústav pro vzdělávání učitelů s cvičnou obecnou školou“ a „Soukromá česká měšťanská dívčí škola u sv. Josefa“.⁷¹

Sestry by nemohly opravovat a získávat domy pro výchovu a výuku především dívek bez podpory přispěvovatelů. Mezi velké dobrodince patřili prelát Antonín Skočdopole, biskup J. V. Jirsík, biskup Martin Říha, spolek Ludmila a plno dalších lidí a firem, na které bylo a bývá vzpomínáno i dnes v modlitbách Kongregace. Díky těmto dobrodincům mohly sestry kupovat a opravovat budovy, vybavovat školy pomůckami, šatit děti ze sociálně slabých rodin. Obdarovávat děti sladkostmi i mimo vánoční svátky. A i přesto, že výuka ve škole byla náročnější než ve světských školách, zájemkyň bylo hodně.⁷²

Působení školských sester v Českých Budějovicích nebylo vždy snadné a muselo projít ještě mnoha zkouškami. Během druhé světové války na podzim r. 1940 byl dům U Sv. Josefa zabrán nacistickými úřady pro válečné účely a byli zde ubytováni uprchlíci z Besarábie. Školy byly přestěhovány do budov k sestrám Nejsvětější svátosti do Lipenské ulice. Po půl druhém roce došlo k jejich úplnému zrušení.⁷³

O pár let později, počátkem července r. 1945, se sestry vrátily do domu U Sv. Josefa, aby o dva měsíce znovu otevřely mateřské, obecné a měšťanské školy, které bohužel neměly dlouhého trvání a po necelých čtyřech letech musely být opět uzavřeny. Od r. 1946 bylo otevřeno nižší dívčí reálné gymnázium (místo učitelského ústavu), které v květnu r. 1949 s ostatními školami bylo zestátněno. A po pár dnech musely školské sestry pod nátlakem komunistického režimu ukončit pedagogickou činnost. V domě U Sv. Josefa se následně usadila českobudějovická okresní vojenská správa. A o rok později byla komunita sester násilně vystěhována do Smolkova ve Slezsku.⁷⁴

Školské sestry se mohly vrátit až po více jak čtyřiceti letech, a to v r. 1991, kde na ně čekalo velké množství práce. Po dvou letech, v září r. 1993 znovu otevřely třídu „Sluníček“ v Církevní mateřské škole U sv. Josefa a rok na to, byla znovu vysvěcena kaple sv. Josefa.⁷⁵

⁷⁰ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice*. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

⁷¹ Srov. JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem*, s. 169.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 177-179.

⁷³ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice*. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

⁷⁴ Srov. *150 let domu a škol U sv. Josefa*, s. 4-6.

⁷⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 4-6.

2 Kongregace Školských sester de Notre Dame „U Sv. Josefa“ v současnosti

Kapitola se nejprve zabývá řeholním životem Kongregace Školských sester de Notre Dame U Sv. Josefa, dále je členěna na dvě podkapitoly pojednávající o konstitucích Kongregace a její formaci. Ve druhé části kapitoly jsou uvedeny vybrané činnosti Kongregace

2.1 Řeholní život Kongregace

O Kongregaci bylo zatím pojednáno z hlediska její historie. V této části práce se zabývám Kongregací z hlediska jejího řeholního života, především jejími konstitucemi.

Kongregace je ženským řeholním společenstvím, institutem papežského práva. Zabývá se především výchovou a vzděláváním v duchu křesťanských hodnot.⁷⁶ Má svůj generalát v Hradci Králové a dělí se na čtyři provincie: českou, slovenskou, bavorskou a americkou.⁷⁷ Každá řeholní sestra v Kongregaci se řídí konstitucemi, které se čas od času pozměňují vzhledem k požadavkům a potřebám své doby.

2.1.1 Konstituce Kongregace

Konstituce⁷⁸ Kongregace Školských sester de Notre Dame jsou napsány pro všechny sestry Kongregace, ve kterých se sestrám doporučuje, aby je ochotně přijaly a věrně je zachovávaly. Ty jim pak poskytnou zvláštní pomoc při uskutečňování dokonalé křesťanské lásky. Konstituce jsou pro sestry normou, ideálem, který chtějí dodržovat, ale realita je taková, že sestry toho ideálu zdaleka nedosahují.

Konstituce obsahují čtyři části: první pojednává o základu, účelu a zvláštním rázu Kongregace, druhá o životě a o poslání Kongregace, třetí o členství a správě Kongregace a poslední je o struktuře a o vedení Kongregace.

Pro potřeby bakalářské práce se zaměřuji na první a druhou část konstitucí. První část konstitucí o sedmi bodech osvětluje základ, účel a zvláštní ráz Kongregace Školských sester de Notre Dame. Druhá část konstitucí o sedmdesáti devíti bodech pojednává o životě a poslání Kongregace. Ta se dále člení na sedm částí: na řeholní profesi, na čistotu, na chudobu, na poslušnost, na spiritualitu, na komunitu a na apoštolát.

V poslední kapitole budu o konstitucích znovu pojednávat v souvislosti s principy sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity.

2.1.1.1 O základu, účelu a zvláštním rázu Kongregace⁷⁹

První část konstitucí je zahrnuta v sedmi bodech, které následně cituji:

„Řeholní život je úplné zasvěcení se Bohu jako odpověď na jeho lásku. Pramení ze křtu a plně jej vyjadřuje.“

„Naše povolání do řehole je zvláštní milost Ducha svatého. Jednotlivě i jako komunita jsme volány ke svatosti a k službě bližním. Profesi jednoduchých slibů čistoty,

⁷⁶ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: O nás*. [online] 2023 [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas-2>

⁷⁷ Srov. Tamtéž

⁷⁸ Buben uvádí, že konstituce je ústava církevního řádu, která určuje povahu a charakter daného společenství. Srov. BUBEN, M. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích IV. díl, 1. svazek*, s. 218.

⁷⁹ Cit. *Konstituce a direktář České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame*, s. 3-4.

chudoby a poslušnosti se zavazujeme k horlivému úsilí o dokonalou lásku a k apoštolské činnosti. Základem je následování Krista podle evangelia.“

„Naše řeholní společenství má název Kongregace Školských sester de Notre Dame. Je institutem papežského práva.“

„Název poukazuje na naši činnost, především na výchovu a vyučování. Přijímáme též charitativní, sociální a misijní úkoly podle potřeb církve, doby a země.“

„V následování Krista je nám vzorem Panna Maria, Matka církve a Ochránkyně naší kongregace. Jako Ona chceme se i my snažit, aby Kristus rostl v nás i v bližních.“

„Naši zakladatelé nám zanechali ducha chudoby a pokory, a jako zvláštní úkol lásku k mládeži. Snažíme se pochopit potřeby své doby, a tak uskutečňovat ve svém životě heslo sv. Petra Fouriera: ‚Všem prospět, nikomu neškodit!‘ Řídíme se životním pravidlem blahoslavené Alexie Le Clerc: ‚Konat co nejvíce dobra!‘ Snažíme se o jednotu a vzájemnou lásku, což jsou podle jejího odkazu jediné prostředky k zachování řádu a k plodnému apoštolátu. Následujeme příklad P. Gabriela Schneidera v pevné víře a neochvějně důvěře v Boží prozřetelnost.“

„Charismaty našich zakladatelů obohatil Bůh církev. Následujeme jejich odvahu a horlivost. Tím usilujeme zachovat v kongregaci i jejich ducha a vnášíme do současného života kvas evangelia.“

Druhou část konstitucí zde neuvádím z důvodu její objemnosti. Jednotlivé body z ní, v souvislosti se sociálním učením církve, budu uvádět v poslední části práce.

2.1.2 Řeholní formace v Kongregaci

Tato část práce pojednává o řeholní formaci v Kongregaci. Nejprve je vysvětlen pojem „řeholní formace“. Poté je popsána řeholní formace, která se skládá z několika etap, a nakonec se zabývá spiritualitou Kongregace.

„Řeholní formací“ je myšlen proces, při kterém dochází k postupnému dosažení zralosti lidské, křesťanské a řeholní. Dívka během formace dosahuje dokonalosti tím, že se úplně odevzdá Bohu. Dává náležitou odpověď na jeho volání, že chce jemu a lidem plně sloužit, tak jak to určují pravidla Kongregace. Jedná se v zásadě o proměnu celé osobnosti. Řeholní formace trvá po celý život.⁸⁰

Aby dívka tzv. čekatelka byla přijata do kandidatury, musí splňovat určité podmínky, kterými jsou: plnoletost, celkové zdraví, svobodné rozhodnutí ke vstupu se správným úmyslem, přátelská povaha a musí být bez závazků. Dále dokládá křestní a biřmovací list, školní a lékařské vysvědčení, doporučení od svého duchovního otce.⁸¹

2.1.2.1 Etapy řeholní formace

Řeholní formace má několik etap: kandidaturu, postulát, noviciát, juniorát a trvalou formaci. Chce-li se dívka stát řeholní sestrou, musí všemi etapami projít.

Kandidatura je doba přípravy k řeholnímu životu. Je to doba, kdy dívka tzv. kandidátka prochází přijímacími povinnostmi a zároveň je řeholními sestrami zkoumána, jestli je skutečně volána Bohem a jestli bude nacházet své naplnění touhy v apoštolské práci. V době kandidatury se klade důraz na modlitbu. Během této doby se po dívce žádá, aby vykonala vzdělání, které je v souladu s jejími schopnostmi a vlohami. Délka kandidatury je vázaná k věku a k zralosti kandidátky.⁸²

⁸⁰ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Formace*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/formace>

⁸¹ Srov. Tamtéž

⁸² Srov. Tamtéž

Další etapou formace je postulát,⁸³ který trvá většinou okolo šesti měsíců, s možným prodloužením na dva roky. Je určitou přípravou na noviciát.⁸⁴

Po postulátu následuje noviciát,⁸⁵ kdy dívka obléká řeholní šat s bílým závojem⁸⁶ a volí si nové jméno. Může si ponechat své křestní. Členky mariánské kongregace dostávají též jméno Maria. Novicka je uváděna do následování Krista, přičemž se zkouší její povolání. Věnuje se modlitbě, zvláště osobní, rozjímá nad Písmem svatým a účastní se liturgie. Většinou po dvou letech skládá v noviciátu tři dočasné sliby: čistoty, chudoby a poslušnosti a též dostává černý závoj.⁸⁷

Po noviciátu novicka vstupuje do juniorátu, který trvá tři až šest let. V této etapě formace pokračuje ve vzdělávání, zacvičuje se v apoštolátu a prohlubuje svůj řeholní život. Juniorát je zakončen trvalou formací, kdy řádová sestra skládá doživotní sliby. Skládáním řeholních slibů se zavazuje, že bude zachovávat tři evangelní rady. Zasvěcuje se Bohu skrze službu církve a stává se členkou řeholního společenství. Na znamení trvalého zasvěcení dostává prsten.⁸⁸

2.1.2.2 Spiritualita Kongregace

V této podkapitole se zabývám spiritualitou⁸⁹ Kongregace. Spiritualita je zde myšlena jako žitá praxe uskutečňovaná modlitbou.⁹⁰

Řeholní život každé sestry pramení z modlitby. Ať se jedná o modlitbu soukromou, společnou, liturgickou. Modlitba je součástí života v církvi. Církev od počátku představuje společenství modlitby, které je vedeno Duchem svatým ve spojení s Kristem. Přičemž společenství skrze modlitbu oslavuje Boha Otce a prosí za celý svět.⁹¹

Sestra kongregace se řídí řeholí sv. Augustina. Žije s ostatními sestrami v komunitě a prožívá život jako společenství s Kristem, který v ní uskutečňuje jednotu ducha a srdce. Nevlastní žádný majetek, vše má s ostatními společné.⁹² Pro konání Božího díla potřebuje modlitbu, jež je aktivitou samotného Boha, skrze ni může Bohu naslouchat a vyjádřit svůj osobní vztah s ním. Modlitba je darem milosti, a tak jako Panna Maria, tak i sestra se otevírá Duchu svatému, který jí pomáhá k lepšímu porozumění jejího povolání.

Každý den rozjímá nad Písmem svatým, který je bohatým pramenem modlitby. V kapli přistupuje k soukromé modlitbě a k adoraci. Vnitřní modlitba je Kongregací

⁸³ Postulát, z lat. *postulant*, „žádající“; *postulare*, „žadatel“. Nazývá se žadatel, který chce žít se členy nějakého řeholního řádu. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 162.

⁸⁴ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Formace*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/formace>

⁸⁵ Noviciát, doba přípravy k zahájení života v řeholní společnosti. Účelem je umožnění novicce hlouběji poznat povolání vlastní řeholní společnosti. Zkusit si způsob života řeholních sester a přizpůsobit svou mysl a své srdce duchu kongregace. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 140.

⁸⁶ Tomuto obřadu, během něhož novicka obléká poprvé řeholní hábit vlastního institutu se říká „obláčka“. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 142.

⁸⁷ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Formace*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/formace>

⁸⁸ Srov. Tamtéž

⁸⁹ Spiritualita, z lat. *spiritualis*, „duchovní“. Spiritualitou se myslí citlivost vůči duchovním hodnotám, tak i samotnou praxi vlastní kongregace. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 193.

⁹⁰ Petrosillo uvádí, že modlitbou se myslí pozdvižení duše k Bohu nebo prosba k Bohu za prospěšná dobra. Zmiňuje i dokonalou modlitbu liturgickou, přičemž se jedná o modlitbu církve. Srov. Tamtéž, s. 129.

⁹¹ Srov. *Denní modlitba církve*, s. 5.

⁹² Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Modlitba*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/modlitba>

vnímána jako základ duchovního života každé sestry. Je duší řeholní rodiny a zároveň jejich činnosti. Modlitba pomáhá sestrám k sjednocení a k dobrým vztahům v komunitě.⁹³

Sestra se setkává s ostatními sestrami při společné modlitbě nad Písmem svatým, jenž má určitou strukturu: začíná četbou Bible, pokračuje tichem, meditací, vzájemným sdílením, poděkováním a je zakončena prosbami. V evangeliu Matouše je výstižně psáno: „*Kde jsou dva nebo tři shromáždění v mém jménu, já jsem uprostřed*“ (Mt 18,19). Sestry se scházejí také za účelem čtení breviáře.⁹⁴

Velkým vzorem sestrám je blahoslavená Panna Maria, proto se denně scházejí k modlitbě růžence. Duchovní četba poskytuje řádové sestře duchovní obohacení. Duchovní četbou se rozumí životopisy svatých, církevní dokumenty aj.

Sestry jezdí jednou v roce na duchovní cvičení,⁹⁵ které jim pomáhá uspořádat si svůj život tak, aby znovu našly Boží vůli a došly ke spáse své duše.⁹⁶

Tak jako jejich zakladatelka bl. Alexie Le Clerc přistupovala s velkou úctou k nejsvětější svátosti, aby přijímala v eucharistii všechno dobro a toužila mít pouze pokrm nebeský, tak i řádové sestry s velkou milostí denně přistupují ke svaté eucharistii, která je středem a darem jejich života. V eucharistii Kristus dává sám sebe a zjevuje svoji nekonečnou Boží lásku.⁹⁷

2.2 Vybrané činnosti Školských sester de Notre Dame „U Sv. Josefa“

Pro Kongregaci Školských sester de Notre Dame je hlavním úkolem jejich apoštolátu⁹⁸ práce u dětí a mládeže, jejich výchova a vyučování. Školské sestry vykonávají činnosti především ve výchově a ve vyučování dětí. Působí ve školách, věnují se náboženské výchově a volnočasovým aktivitám s dětmi.

V této podkapitole se zabývám vybranými činnostmi Kongregace, jimiž jsou: Církevní mateřská škola, Chrámový sbor Gabriel, duchovní obnova s názvem: „Místa v srdci ženy“, darování jídla nejchudším, přijímání a darování oblečení a jiné.

2.2.1 Církevní mateřská škola

Církevní mateřská škola U Sv. Josefa sídlí v objektu kláštera v centru Českých Budějovic. Jejím zřizovatelem je Kongregace Školských sester de Notre Dame. Školka je rozdělena na tři třídy s celkovou kapacitou sedmdesáti pěti dětí ve věku od tří do sedmi let. Třídy jsou heterogenní. Každá třída má své vlastní prostory a společnou zahrádku pro pobyt venku. Vzdělávání dětí vykonávají řeholní sestry i učitelky.

Škola zahájila svůj provoz v r. 1993, kdy byla otevřena jedna třída. Od září r. 1996 má škola dvě třídy a od září r. 2010 po současnost tři třídy, které mají roztomilé názvy: „Sluníčka“, „Broučci“ a „Ovečky“.⁹⁹ Sestry s učitelkami předávají dětem křesťanské

⁹³ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Modlitba*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/modlitba>

⁹⁴ Breviářem se myslí kniha: Denní modlitba církve, která zahrnuje ranní chvály, modlitbu uprostřed dne, nešpory (večerní chvály) a modlitbu před spaním. Srov. *Denní modlitba církve*, s. 3.

⁹⁵ Zvané také exercicie, jedná se o duchovní setkání, kdy účastníci svůj čas věnuje modlitbě, bohoslužbám a ztišení. Většinou jsou vedeny knězi. Srov. PAVELEC, L. *Arcibiskupství olomoucké*. [online] 2023 [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: <https://www.ado.cz/cemu-se-venuujeme/duchovni-zivot/duchovni-obnovy-cviceni/>

⁹⁶ Srov. Tamtéž

⁹⁷ Srov. BENEDIKT XVI. *Posynodální apoštolická exhortace. Sacramentum caritatis*, s. 5.

⁹⁸ Apoštolát – úřad misionářů, hlásání slova Božího hlavně mezi pohany. Srov. BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, III. Díl, 1. svazek*, s. 459.

⁹⁹ Srov. MAŇÁKOVÁ, Z. *Výroční zpráva o činnosti školy*, s. 2.

hodnoty a uplatňují pedagogiku Franze Ketta.¹⁰⁰ Děti berou vážně a respektují jejich individualitu. Vytvářejí pro ně podnětné prostředí přispívající k jejich růstu a k rozvoji jejich osobnosti.¹⁰¹ Motivem školy je: „Radostná odvaha žít“.¹⁰²

2.2.2 Chrámový sbor Gabriel

Chrámový sbor při komunitě spatřil světlo světa před více než dvaceti lety, kdy se začali scházet zpěváci za účelem zpívat při různých příležitostech. V r. 2004 sbor poprvé vystoupil pod jménem Gabriel, aby uctil památku kněze Gabriela Schneidera. Sbor vede jedna ze sester Kongregace, která se sborem vystupuje čtyřikrát do roka: na jaře, na podzim, kolem Vánoc a na pouti k sv. Josefovi. Sbor zpívá čtyřhlasně.¹⁰³

2.2.3 Místa v srdci ženy

Školské sestry spolu s širším týmem vedou od r. 2013 půldenní duchovní obnovy pod názvem: „Místa v srdci ženy“. Na těchto setkáních se ženy dozvídají, jak mají znovu nalézt svoji podstatu a své místo v řádu stvoření. Obnovy se konají pětkrát ročně v areálu kláštera a jsou zakončeny mší svatou v kapli sv. Josefa.¹⁰⁴

Mimo uvedené činnosti, vyjmenovány viz výše, se sestry nebrání v přijímání služby charitativní, sociální a misijní, podle potřeb církve, doby a země. Nezříkají se žádné práce, která má kořeny v dědictví jejich zakladatelů sv. Petra, bl. Alexie a P. Gabriela. Práce musí sledovat celkové poslání Kongregace.¹⁰⁵

Mezi charitativní činnosti jsem zařadila dvě následující: darování jídla nejchudším a přijímání a darování oblečení a jiné.

2.2.4 Darování jídla nejchudším

Sestry stejně jako jejich předchůdce sv. Petr Fourier, jenž reagoval na potřeby nejchudších, začaly podávat chleba lidem, kteří k nim dennodenně přicházeli s prosbou o jídlo. Zpočátku jej sestry vydávaly každý den, po nějaké době ustanovily nedělní dopoledne k výdeji chleba a čaje.

Tuto charitativní činnost vykonávaly od r. 1991, kdy se po dlouhých čtyřiceti letech vrátily zpět do objektu kláštera. Před třemi lety činnost ukončily z důvodu, že do Domu sv. Pavla¹⁰⁶ v Českých Budějovicích začala zavážet jídlo potravinová banka.

Občas se ještě stává, že k sestřám přijde někdo s prosbou o jídlo. V tomto případě jej sestry pošlou do Domu sv. Pavla, kam v současné době potravinová banka dováží jídlo třikrát týdně.

¹⁰⁰ Pedagogika Franze Ketta pojmenovává celistvý, na smysl zaměřený přístup ke vzdělávání a výchově. V tomto smyslu se jedná o alternativní pedagogický směr. Srov. KETT, F. *Základní charakteristiky a specifika pedagogiky Franze Ketta*. [online] 2014 [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf, s. 1.

¹⁰¹ Srov. *Školské sestry de Notre Dame: Mateřská škola*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/matrska-skola>

¹⁰² Srov. Tamtéž

¹⁰³ Srov. *Kongregace Školských sester de Notre Dame: Chrámový sbor Gabriel*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.rehole.cz/cs/chramovy-sbor-gabriel>

¹⁰⁴ Srov. *Kongregace Školských sester de Notre Dame: Místa v srdci ženy*. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.rehole.cz/cs/mista-v-srdci-zeny>

¹⁰⁵ Srov. *Konstituce a direktář České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame*, s. 31.

¹⁰⁶ Dům sv. Pavla je centrum sociálních služeb pro osoby bez domova. Nachází se v Českých Budějovicích. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/>

2.2.5 Přijímání a darování oblečení a jiné

Od r. 1991 začali lidé nosit sestřím do objektu oblečení a různé věci s tím, že si sestry budou vědět rady, komu to dál nabídnout. Zpočátku sestry vozily oblečení a darované věci do Červeného kříže v Českých Budějovicích, později věci např. do kuchyně, hračky apod. nabízely Rybce¹⁰⁷ v Husinci, která měla pro ně využití.

V současné době většinu přijatého oblečení sestry posílají do Domečku¹⁰⁸ v Trhových Svinech a samy něco málo z toho dávají rodinám ze sociálně slabších poměrů. V objektu kláštera stojí kontejner na sběr textilu, kam je také možné odevzdávat oblečení.

¹⁰⁷ Rybka je azylovým domem nestátní, neziskové obecně prospěšné společnosti, která poskytuje sociální služby rodinám, které se ocitli v krizové životní situaci. Dostupné z: [http://www.rybka-az.cz/#utm_source=search.seznam.cz&utm_medium=ppd&utm_content=promise link firmy&utm_term=azylov% c3% bd% 20d% c5% afm% 20ob% c4% 8dansk% c3% a9ho% 20sdru% c5% been% c3% ad% 20rybka &utm_campaign=firmy.cz-12883878](http://www.rybka-az.cz/#utm_source=search.seznam.cz&utm_medium=ppd&utm_content=promise%20link%20firmy&utm_term=azylov%C3%BD%20d%C5%AFm%20ob%C4%8Dansk%C3%A9ho%20sdru%C5%BEen%C3%AD%20rybka&utm_campaign=firmy.cz-12883878)

¹⁰⁸ Domeček je střediskem Husitské diakonie a nachází se na Trhosvinensku. Domeček poskytuje služby např. pěstounským rodinám aj. Dostupné z: <http://www.domecek.org/o-nas/>

3 Sociální učení církve

Kapitola se věnuje sociálnímu učení církve především z hlediska jeho vysvětlení a rozvoje, které našlo ukotvení v *Kompendiu sociální nauky církve*. V závěru kapitoly je představen křesťanský princip *caritas* a základní a ustanovující principy, jež vzešly ze sociální nauky církve.

3.1 Co je sociální učení církve?

Pro lepší pochopení následujícího textu jsem na úvod kapitoly zařadila nejprve vysvětlení, co je to sociální učení církve.

Sociální učení církve (dále jen SUC)¹⁰⁹ je etikou sociálních struktur zabývající se morálním chováním jednotlivců ve společenských institucích, je podstatnou součástí křesťanského učení o člověku.¹¹⁰ Je považováno za součást morální teologie, přesahující filozofii a společenské vědy,¹¹¹ protože se ujímá člověka, stará se o něho a o jeho chování ve světě.¹¹²

SUC obsahuje analýzy a vyjadřuje úvahy o skutečnostech lidského života ve společnosti a v mezinárodním měřítku ve světle víry a církevní tradice.¹¹³ Jsou v něm zahrnuty principy: personality, solidarity, subsidiarity, společného dobra aj., které spolu vnitřně souvisejí a nelze je chápat a uplatňovat izolovaně.¹¹⁴

SUC vysvětluje, že církev nemůže a nesmí vzít do své moci politický boj, za účelem budování té nejspravedlivější lidské společnosti. Nesmí se též postavit na místo státu. Ale také nesmí zůstat pouze na okraji v usilování o spravedlnost. Do tohoto úsilí se musí zapojovat prostřednictvím racionální argumentace a probouzení duchovních sil, bez nichž by se spravedlnost nemohla prosadit ani se rozvíjet. Spravedlivou společnost má uskutečňovat politika. Církev se má zasazovat o spravedlnost tím, že pracuje na otevřenosti intelektu a vůle vůči požadavkům dobra.¹¹⁵

3.2 Rozvoj sociálního učení církve

SUC je tvořeno souborem papežských sociálních encyklik, od encykliky *Rerum novarum* papeže Lva XIII., až po nejnovější encykliku *Fratelli tutti* papeže Františka.

SUC se začalo výrazně rozvíjet za pontifikátu¹¹⁶ papeže Lva XIII., na konci 19. století, kdy vzešlo ze „střetu evangelia“¹¹⁷ s moderní průmyslovou společností. V době, kdy se řešila sociální otázka týkající se sociální nerovnosti, která uvedla mnoho lidí do chudoby. Na vzniklou situaci začali reagovat biskupové, kněží, laici ve světle evangelia a volali po změně společnosti.

¹⁰⁹ Používá se také výraz „sociální nauka církve“ nebo „katolická sociální nauka“.

¹¹⁰ Srov. *Mater et Magistra*, čl. 222. In: Sociální encykliky, s. 166.

¹¹¹ Srov. MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti*, s. 18.

¹¹² Srov. *Centesimus annus*, čl. 55. In: Sociální encykliky, s. 468.

¹¹³ Srov. SKOBLÍK, J. *Poznámky ke křesťanské etice*, s. 175.

¹¹⁴ Srov. OCKENFELS, W. *Katolická sociální nauka*, s. 64-69.

¹¹⁵ Srov. *Centesimus annus*, čl. 28. In: Sociální encykliky, s. 441-442.

¹¹⁶ Pontifikát je výraz, jenž označuje jak hodnost římského biskupa, tak i čas a historické období, po které papež vykonává svůj úřad. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 161.

¹¹⁷ Evangelium, z řec. euangelion, „dobrá zpráva“, „radostná zvěst“. Srov. Tamtéž, s. 53.

3.2.1 Sociální encykliky vydané od r. 1891 do r. 1991¹¹⁸

V r. 1891 zaujala církev oficiální stanovisko k sociální otázce encyklikou¹¹⁹ *Rerum novarum*, vydanou papežem Lvem XIII., v níž papež staví dělnickou otázku na tři úrovně: na úroveň církve, státu a svépomocných organizací.¹²⁰

O čtyřicet let později v r. 1931 za ekonomické krize napsal papež Pius XI. encykliku *Quadragesimo anno*, ve které se vyjadřuje k uspořádání společnosti, k obnově společenského řádu a jeho zdokonalení podle zásad evangelia.¹²¹

Papež Jan XXIII. zanechal po sobě dvě encykliky. V r. 1961 vydal encykliku *Mater et magistra*, ve které se věnuje problémům týkajících se nejnovějšímu vývoji života ve společnosti a jeho utvářením ve světle křesťanského učení.¹²² A o dva roky později, v r. 1963, encykliku *Pacem in terris*, ve které vyzývá k toleranci, porozumění a spolupráci v mezinárodních vztazích a k důslednému dodržování lidských práv.¹²³

Papež Pavel VI. vydal v r. 1967 encykliku *Populorum progressio*, jež je celá věnována mezinárodnímu rozvoji, a o čtyři roky později vydal apoštolský list *Octogesima adveniens*, ve kterém si všímá problémů civilizace zejména v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století.¹²⁴

Jan Pavel II. pokračoval v SUC třemi encyklikami. V r. 1981 encyklikou *Laborem exercens* pojednávající o práci, o šest let později, v r. 1987, encyklikou *Sollicitudo rei socialis*, která se zabývá starostmi církve o sociální otázky, a encyklikou *Centesimus annus* vydanou v r. 1991 ke stému výročí encykliky *Rerum novarum*, vyjadřující se k ekonomickému řádu, kultuře a státu.¹²⁵

V r. 2004¹²⁶ vydala Papežská rada pro spravedlnost a mír, z pověření papeže Jana Pavla II., „*Kompendium sociální nauky církve*“ za účelem lepší podpory sociálního blaha osob a společenství, ve snaze souhrnně a vyčerpávajícím způsobem vyložit sociální nauku církve.

3.2.2 Kompendium sociální nauky církve

Kompendium sociální nauky církve (dále jen *Kompendium*) je celistvým a přehledným zpracováním katolického sociálního učení. Vykládá jej podrobně, pravomocně a v souvislostech. Obsahuje komentáře a věroučné výklady k některým otázkám, které vyvstaly v posledních letech.¹²⁷ Má jednoduchou a strukturovanou podobu.

Začíná úvodem, po němž následuje první část *Kompendia* zabývající se základními předpoklady sociální nauky: Božím plánem lásky pro lidstvo, posláním církve a sociální naukou, lidskou osobou a jejími právy a zásadami sociální nauky církve.

Ve druhé části *Kompendia* se nachází kapitoly zabývající se obsahem a tématy sociální nauky: rodinou, lidskou prací, ekonomickým životem, politickou obcí, mezinárodním společenstvím, ochranou životního prostředí a úsilím o mír.

¹¹⁸ Soubor papežských sociálních encyklik vyšel v r. 1996. Srov. *Sociální encykliky*, 1996.

¹¹⁹ Encyklika – z lat. (litterae) encyclicae, „oběžný dopis“, název vzešel z řec. enkyklios, „oběžný“. Jedná se o veřejný dopis, kterým se papež obrací na celou církev. Má naučnou, mravní nebo sociální povahu. Srov. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 49.

¹²⁰ Srov. *Rerum novarum*. In: *Sociální encykliky*, s. 21.

¹²¹ Srov. *Quadragesimo anno*. In: *Sociální encykliky*, s. 57.

¹²² Srov. *Mater et Magistra*. In: *Sociální encykliky*, s. 115.

¹²³ Srov. *Pacem in terris*. In: *Sociální encykliky*, s. 177.

¹²⁴ Srov. *Octogesima adveniens*. In: *Sociální encykliky*, s. 263.

¹²⁵ Srov. MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti*, s. 24.

¹²⁶ Český překlad C.V. Pospíšil, vyšel v r. 2008. Srov. *Kompendium sociální nauky církve*, 2008.

¹²⁷ Srov. MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti*, s. 11.

Poslední část *Kompendia* je stručná, obsahuje kapitolu o řadě doporučení pro použití sociální nauky v pastorační činnosti církve a v životě křesťanů, především laiků.

V závěru je vyjádřen základní účel celého dokumentu pod názvem úsilí o civilizaci lásky. *Kompendium* je určeno pro katolíky, pro ostatní věřící, pro lidi dobré vůle, kteří hledají pravdu.¹²⁸

3.2.3 Encykliky vydané po *Kompendiu sociální nauky církve*

Papež Benedikt XVI. v r. 2006 vydal encykliku *Deus caritas est*, ve které pojednává o křesťanské lásce. O tři roky později, v r. 2009, vydal dokument, bohatý na sociální učení církve, encykliku *Caritas in veritate*, v níž prohlubuje učení *Populorum progressio* papeže Pavla VI., především v oblasti integrálního rozvoje osobnosti v lásce a pravdě.¹²⁹

Současný papež František vydal v r. 2015¹³⁰ encykliku *Laudato si'*, ve které vyzývá všechny obyvatele naší planety k péči a ochraně našeho společného domova.¹³¹ A o pět let později, v r. 2020,¹³² encykliku *Fratelli tutti*, ve které se věnuje bratrství a sociálnímu přátelství.¹³³

Kromě uvedených sociálních encyklik je významná koncilní konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* z r. 1965¹³⁴. Dále celá řada tematických textů, papežské listy a poselství, např. *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků* apod. Za zmínění také stojí dokumenty vatikánských kongregací či jiných církevních úřadů a institucí. A další církevní dokumenty reflektující a hodnotící sociální skutečnosti.¹³⁵

3.2.4 Křesťanský princip *caritas* a základní ustanovující principy sociálního učení církve

V této části práce představuji princip *caritas* jako vše prostupující křesťanský princip a základní ustanovující principy vycházející ze sociálního učení církve.¹³⁶

3.2.4.1 Křesťanský princip *caritas*

Caritas je službou lásky, kterou církev naplňuje, když vychází vstříc lidem v utrpení a v jejich potřebách.¹³⁷

Princip *caritas* označuje charitativní činnost církve. Pochází z řeckého pojmu *agapé*, který znamená bezpodmínečnou lásku. Přičemž na prvním místě je bezpodmínečná láska Boha k člověku, jež je následně utvářena v lidskou lásku k Bohu a k lidem. Je úlohou pro jednotlivého věřícího a také pro celou církevní komunitu, protože křesťané ve službě lásky mají věnovat pozornost chudým a lidem na okraji společnosti. Charita¹³⁸ se tak

¹²⁸ Srov. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 525-534.

¹²⁹ Srov. MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti*, s. 25.

¹³⁰ Český překlad M. Glaser, vyšel v r. 2018. Srov. PAPEŽ FRANTIŠEK. *Laudato si'*, 2018.

¹³¹ Srov. PAPEŽ FRANTIŠEK. *Laudato si'*, s. 12.

¹³² Český překlad J. Brož, vyšel v r. 2021. Srov. PAPEŽ FRANTIŠEK. *Fratelli tutti*, 2021.

¹³³ Srov. PAPEŽ FRANTIŠEK. *Fratelli tutti*, 2021.

¹³⁴ Český překlad vyšel v r. 1969. Srov. *Gaudium et spes*, 1969.

¹³⁵ Srov. MÍČKA, R. *Kdo vlastní klíče k interpretaci sociální nauky církve?* s. 86-101.

¹³⁶ Principy byly vybrány podle Anzenbachera, který uvádí *princip personality, solidarity a subsidiarity* a podle *Kompendia sociální nauky církve*, které pojednává o principech: důstojnosti lidské osoby, *společného dobra, subsidiarity a solidarity*. Srov. ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 179. a srov. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 113.

¹³⁷ Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, čl. 19-20, s. 30.

¹³⁸ Doležel uvádí, že termín je používán z přelomu 19. a 20. století. Čeština dává přednost slovům jako je dobročinnost, láska k bližnímu, křesťanská láska, láska bratrská, milosrdenství, lidumilství. Ve slovníku cizích slov se pod pojmem charita myslí křesťanská láska k bližnímu a označuje všechny formy křesťanské

stává povinností všech křesťanů i církevních obcí.¹³⁹ Základem charitativní služby musí být hluboké přijetí druhého a empatie na základě lásky.¹⁴⁰

3.2.4.2 Princip personality

Nejvyšším principem sociálního učení církve je tvrzení, že jednotlivá osoba je počátkem, nositelem i cílem všech společenských institucí, neboť je ve svém jádru své přirozenosti bytostí společenská.¹⁴¹ A jedině ve vztahu k ostatním může rozvíjet své vlohy, je povolána k vyššímu řádu, který přirozenost přesahuje a pozvedá.¹⁴² Princip personality je nositelem a ochráncem nedotknutelnosti lidské důstojnosti, na jehož základě církev vybudovala svou rozsáhlou sociální nauku, podle níž mají být lidské vztahy uspořádány ve shodě s všeobecnými zásadami vyplývajícími z konkrétních okolností a povahy každé doby. A proto závazná pravidla křesťanského sociálního učení mohou být přijata všemi lidmi.¹⁴³ Lidskou důstojnost má Bůh ve veliké úctě, a proto nikomu není dovoleno se postavit proti ní a klást jí překážky v usilování o dokonalost v souladu s věčným životem v nebi. Může se stát, že sám člověk chce jednat proti své důstojnosti nebo se dobrovolně oddat nějakému duchovnímu otroctví, i v tomto případě nikdo s ním nesmí jednat v rozporu s jeho lidskou důstojností, protože se v této situaci nejedná o práva, o kterých člověk svobodně rozhoduje, ale o povinnostech k Bohu, jichž musí dbát s posvátnou úctou.¹⁴⁴

3.2.4.3 Princip solidarity

Papež Jan Pavel II. pojednává o solidaritě jako o pevném a trvalém odhodlání, které usiluje o společné dobro. Jedná se o dobro jednotlivce i všech, protože jsme všichni zodpovědní za sebe navzájem.¹⁴⁵ Jde o vzájemnou propojenost, která je přijímána jako morální kategorie, postoj mravní a společenský. A jako systém určující vztahy v současném světě, kdy se jedná o složku hospodářskou, kulturní, politickou nebo náboženskou.¹⁴⁶

Papež Pius XI. ve své encyklice *Quadragesimo anno* rozlišuje mezi solidaritou jako závaznou právní povinností, kterou je sociální spravedlnost, a solidaritou jako dobrovolnou charitativní ochotou pomoci. Solidaritou angažující se pro blaho bližních jako nepovinná dobrovolná a charitativní záslužná pomoc, kterou nazývá také jako sociální lásku. Lidská solidární společnost podle něj potřebuje obojí.¹⁴⁷

Princip je důsledkem dobročinné lásky a spravedlnosti. Milovat někoho znamená chtít jeho dobro, o které je potřeba usilovat.¹⁴⁸

dobročinnosti. Srov. DOLEŽEL, J. *Církevní sociální práce na pozadí encykliky deus caritas est*, s. 25-26. a srov. *Slovník cizích slov*, s. 142.

¹³⁹ Srov. ŠTICA, P. *Charita a sociální učení církve*, s. 131-132.

¹⁴⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Teologie služby*, s. 136.

¹⁴¹ Srov. *Mater et Magistra*, čl. 219. In: Sociální encykliky, s. 165.

¹⁴² Srov. *Gaudium et spes*. čl. 12, s. 18-19.

¹⁴³ Srov. *Mater et Magistra*, čl. 220. In: Sociální encykliky, s. 165.

¹⁴⁴ Srov. *Rerum novarum*, čl. 32. In: Sociální encykliky, s. 45.

¹⁴⁵ Srov. ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 197.

¹⁴⁶ Srov. *Sollicitudo rei socialis*. čl. 38. In: Sociální encykliky, s. 392-393.

¹⁴⁷ Srov. ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 200.

¹⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 72-73.

3.2.4.4 Princip subsidiarity

Princip subsidiarity je projevem lásky, přičemž je hlavním kritériem bratrské spolupráce věřících a nevěřících. Je výrazem nezczizitelné lidské svobody.¹⁴⁹ Princip chce harmonicky skloubit vztahy jednotlivců a společnosti při zachování maximální míry svobody. Kromě toho je principem dobrého řízení lidských záležitostí, protože člověk se usilovně věnuje tomu, co považuje za vlastní a blízké.¹⁵⁰

To, co může vykonat jednatel z vlastní iniciativy a vlastním přičiněním, se mu nemá brát a přenášet na společnost. Také se nemá převádět na větší a vyšší společenství to, co mohou dobře vykonat společenství menší a nižší, neboť každý společenství zásah svým působením a svou přirozenou povahou má přinášet pomoc údům těla společnosti, nikdy je však nemá ničit a pohlcovat. V opačném případě by to bylo proti spravedlnosti a mělo za následek těžké poškození a rozvrat sociálního řádu.¹⁵¹

3.2.4.5 Princip společného dobra

Princip společného dobra obsahuje soubor podmínek společenského života, který pomáhá jednotlivcům i skupinám dosahovat vlastní dokonalosti. Princip se stává všeobecnějším, protože z něj vyplývají práva a povinnosti pro všechny. Každá skupina musí myslet na potřeby a oprávněné nároky jiné skupiny. Skupinou se myslí i lidská rodina.¹⁵² Každému se má dát to, co mu náleží. Rozdělení pozemských statků se musí konat podle zásad společného dobra neboli sociální spravedlnosti. Skutečnost je bohužel jiná, je málo bohatých a mnoho chudých lidí. Z toho plyne, že v rozdělení majetku je velký nepoměr, což vidí každý, kdo nepostrádá cit.¹⁵³

Společnému dobru záleží na zachování lidských práv a povinností. Aby každý člověk mohl snadněji plnit své povinnosti, musí veřejná moc práva a povinnosti uznávat, respektovat, chránit je a podporovat.¹⁵⁴

¹⁴⁹ Srov. BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*, čl. 75, s. 86-87.

¹⁵⁰ Srov. MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti*, s. 75.

¹⁵¹ Srov. *Quadragesimo anno*, čl. 79. In: Sociální encykliky, s. 87-88.

¹⁵² Srov. *Gaudium et spes*, čl. 26, s. 34-35.

¹⁵³ Srov. *Quadragesimo anno*, čl. 58, In: Sociální encykliky, s. 82.

¹⁵⁴ Srov. *Pacem in terris*. In: Sociální encykliky, s. 177.

4 Činnost Kongregace Školských sester de Notre Dame ve světle sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity

Poslední kapitola si dala za cíl propojit sociální učení církve s konstitucemi a s charitativními aktivitami Kongregace Školských sester de Notre Dame. Tímto počinem chce dokázat, jak úzké je spojení, ba i propojení mezi činnostmi Kongregace Školských sester de Notre Dame a sociálním učením církve.

4.1 Konstituce školských sester ve světle sociálního učení církve

V nadcházejícím textu budou jednotlivé principy sociálního učení církve: *caritas*, *personalitas*, *solidaritas*, *subsidiaritas* a společného dobra uváděny do souvislosti s první a s druhou částí konstitucí Kongregace. Jednotlivé body konstitucí budou do textu vkládány průběžně jako odkazy a v poznámkách pod čarou budou citovány.

4.1.1 Křesťanský princip *caritas* v konstitucích

Princip *caritas* lze spatřovat v jednání a konání sester Kongregace, které se zasvětily Bohu, a tak mu daly jasnou odpověď na jeho lásku.¹⁵⁵ Sestry chtějí být jeho nástrojem pro konání Božího díla. Povolání sester do řehole je zvláštní milost Ducha svatého. Nejvyšším darem milosti Ducha svatého je láska. Láska zakořeněná v lásce k Bohu.¹⁵⁶ Duch svatý je vnitřní silou uvádějící srdce řeholnice do harmonie se srdcem Kristovým. A to uschopňuje řeholní sestru k tomu, aby milovala sestry a bratry tak, jak je miluje Bůh. Jednotlivě i jako komunita je Kongregace volána ke svatosti a ke službě bližnímu.¹⁵⁷ Duch svatý vede společenství k tomu, aby konalo to, co je Bohu milé.¹⁵⁸

Tak jako Panna Maria prokazovala službu lásky své příbuzné Alžbětě¹⁵⁹ (srov. Lk 1,56) a velebila Hospodina, tak i sestry po jejím vzoru nechtějí sebe dávat do středu, ale utvářet místo Bohu.¹⁶⁰ A tak se s ním setkávají v modlitbě¹⁶¹ a ve službě bližním.¹⁶²

4.1.2 Princip *personalitas* v konstitucích

Sestry tak jako jejich Stvořitel mají ve velké úctě lidskou důstojnost, a proto se snaží přistupovat k druhým, zvláště k dětem a k mládeži¹⁶³, s velkým respektem, jednat s nimi ve shodě s jejich právy a povinnostmi.¹⁶⁴ V komunitě usilují o jednotu a vzájemnou lásku,

¹⁵⁵ Cit. „*Řeholní život je úplné zasvěcení se Bohu jako odpověď na jeho lásku. Pramení ze křtu a plněji jej vyjadřuje,*“ čl. 1. In: Konstituce Kongregace Školských sester de Notre Dame (dále jen Konstituce), s. 5.

¹⁵⁶ Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, čl. 20, s. 30-31.

¹⁵⁷ Srov. Tamtéž, čl. 19, s. 29.

¹⁵⁸ Cit. „*Naše povolání do řehole je zvláštní milost Ducha svatého. Jednotlivě i jako komunita jsme volány k svatosti a k službě bližním,*“ čl. 2. In: Konstituce, s. 5.

¹⁵⁹ Cit. „*Všechnu svou apoštolskou činnost svěřujeme Panně Marii, neboť ona pokorně sloužila Kristu, byla posilou prvotní Církvi a pomáhá svou přímlovou nám,*“ čl. 82. In: Konstituce, s. 23.

¹⁶⁰ Cit. „*V následování Krista je nám vzorem Panna Maria, Matka Církve a Ochránkyně naší kongregace. Jako Ona chceme se i my snažit, aby Kristus rostl v nás i v bližních,*“ čl. 5. In: Konstituce, s. 5.

¹⁶¹ Cit. „*Oporou našeho apoštolátu je modlitba, důvěra v pomoc Boží a život v komunitě. V ní si pomáháme, vzájemně se doplňujeme a předáváme si zkušenosti,*“ čl. 84. In: Konstituce, s. 23.

¹⁶² Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, čl. 40-41, s. 58.

¹⁶³ Cit. „*Láska k dětem a k mládeži a touha po jejich spáse je i naším předním úkolem,*“ čl. 79. In: Konstituce, s. 22.

¹⁶⁴ Cit. „*Název poukazuje na naši činnost, především na výchovu a vyučování,*“ čl. 4. In: Konstituce, s. 5.

kterou skrze modlitbu¹⁶⁵ uskutečňují, protože jediné tak mohou zachovávat řád a plodný apoštolát.¹⁶⁶

4.1.3 Princip solidarity v konstitucích

Řeholní sestry reagují na potřeby své doby a angažují se pro blaho bližních. Každý den se snaží projevovat lásku druhým, především dětem v mateřské škole. Jejich největším úsilím je konat co nejvíce dobra.¹⁶⁷ Chtějí být ukotveny ve víře a mít pevnou důvěru v Boží prozřetelnost.¹⁶⁸

4.1.4 Princip subsidiarity v konstitucích

Vůli sester je vykonávat křesťanskou službu svým bližním a za svého bližního považovat všechny, s kým přicházejí do kontaktu.¹⁶⁹ S druhými spolupracují na dílech prospěšných pro společnost, kterými jsou například výchova a vyučování dětí. Věnují se též mládeži. Dítěti i dospělému neodepírají vlastní iniciativu a vlastní přičinění. Protože je jich v Kongregaci málo, rozlišují, co dělat a co ne. Rády by pomáhaly vždy a všude, ale to není v jejich silách, protože nejsou anděly, ale pouhými smrtelníky. V komunitě si vzájemně pomáhají.¹⁷⁰ V případě potřeby, aby mohly uskutečňovat Boží díla, žádají druhé o pomoc.

4.1.5 Princip společného dobra v konstitucích

Jak už bylo řečeno ve třetí kapitole, všechny principy spolu souvisí a není možné jeden od druhého izolovat. Tak i uvedené principy nelze od sebe oddělit, aniž by jeden s druhým neměl něco společného, jeden druhého nedoplňoval. Tak je to i s principem společného dobra, který obsahuje soubor podmínek společného života a jsou v něm obsaženy i ostatní principy.

Sestry se vstupem do řeholního života zavázaly, že budou dodržovat konstituce Kongregace, které jsou směrnice pro jejich život. Ve slibech se zavázaly k čistotě, chudobě a k poslušnosti.¹⁷¹ Aby mohly konat co nejvíce dobra, všem prospívaly, nikomu neškodily, jsou některé sestry komunitou posílány k dalšímu studiu. Studium jim má pomoci k lepšímu porozumění a následnému reagování na potřeby druhých lidí, na požadavky doby.¹⁷² Sestry mají na srdcích blaho druhých. Chtějí si vzájemně pomáhat

¹⁶⁵ Cit. „Společnou modlitbou vyznáváme svou víru a posilujeme jednotu,“ čl. 64. In: Konstituce, s. 17.

¹⁶⁶ Cit. „Řídíme se životním pravidlem blahoslavené Alexie Le Clerc: Konat co nejvíce dobra! Snažíme se o jednotu a vzájemnou lásku, což jsou podle jejího odkazu jediné prostředky k zachování řádu a k plodnému apoštolátu,“ čl. 6. In: Konstituce, s. 6.

¹⁶⁷ Cit. „Snažíme se pochopit potřeby své doby, a tak uskutečňovat ve svém životě heslo sv. Petra Fouriera: Všem prospět, nikomu neškodit!“ čl. 6. In: Konstituce, s. 6.

¹⁶⁸ Cit. „Následujeme příklad P. Gabriela Schneidera v pevné víře a neochvějně důvěře v Boží prozřetelnost,“ čl. 6. In: Konstituce, s. 6.

¹⁶⁹ Cit. „S lidmi jednáme přirozeně a moudře, ušlechtilé a s úctou, srdečně, ale bez přílišné důvěrnosti,“ čl. 23. In: Konstituce, s. 10.

¹⁷⁰ Cit. „Komunitní život vyžaduje ustavičné úsilí o vzájemnou úctu, upřímnost a ohleduplnost. V sesterském společenství jsme si všechny rovny. I při rozličných úřadech, zaměstnáních a schopnostech si sloužíme. Uznáváme osobitost každé jednotlivé sestry. Jsme odpovědní jedna za druhou a modlíme se za sebe navzájem. Předcházíme se dobrým příkladem,“ čl. 74. In: Konstituce, s. 20.

¹⁷¹ Cit. „V naší kongregaci skládáme tři jednoduché řeholní sliby: čistotu, chudobu a poslušnost. Jimi dokazujeme svou zvláštní lásku k Bohu a důvěru v jeho věrnost,“ čl. 10. In: Konstituce, s. 7.

¹⁷² Cit. „Kongregace poskytuje svým členkám odborné vzdělání, které odpovídá jejich vlohám, aby dovedly ve světle víry správně posoudit současnou situaci ve světě a mohly lidem účinně pomáhat,“ čl. 85. In: Konstituce, s. 23-24.

k dosahování vlastní dokonalosti.¹⁷³ Záleží jim na sociální spravedlnosti, aby každý dostával to, co mu náleží. A aby byly dodržovány lidská práva a povinnosti vždy a všude.¹⁷⁴

4.2 Charitativní aktivity Kongregace ve světle sociálního učení církve

V této poslední části práce propojují princip *caritas* a principy sociálního učení církve s charitativními aktivitami Kongregace, přičemž darování jídla nejchudším a přijímání a darování oblečení a jiné uvádím spolu.

4.2.1 Princip *caritas* v souvislosti s charitativními aktivitami

„Kdo přijímá jednoho z těchto nejmenších, přijímá mě, říká Ježíš.“ (Mk 9,37) Sestry se snaží vidět v bližním samotného Ježíše Krista, který je potřebuje. Křesťanská církev nikdy nebyla a také nikdy nemůže být bez charitativní služby, protože ona je součástí samotné podstaty Kristovy církve.¹⁷⁵ A tak když sestry viděly, že k nim přicházejí žízniví a hladoví lidé, snažily se jim poskytnout jídlo a pití (srov. podkapitola 2.2.4). Sestry v každém člověku, o to více v těch nejmenších a nejslabších, vidí Ježíše a skrze něj se setkávají se samotným Bohem. A tak se láska k Bohu a láska k bližnímu vzájemně prolíná.¹⁷⁶ Charitativní dílo není ve službách světských strategií, protože jde o uplatňování lásky tady a teď, lásky, kterou člověk potřebuje stále.¹⁷⁷ Sestry od dárců přebírají oblečení a další různé věci, i přesto, že jim tato činnost dělá starosti, a je nad rámec jejich základních aktivit. Věci přijímají a dále je posílají či darují těm, kdo je potřebují. Princip křesťanské lásky je prodchnut ve vzájemné spolupráci sester s ostatními, jak s lidmi jako dárci, tak s lidmi obdarovanými (srov. podkapitola 2.2.5).

4.2.2 Princip personaly v souvislosti s charitativními aktivitami

Skutky milosrdenství začínají vědomím velké hodnoty druhé lidské bytosti a potvrzením její důstojnosti. „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali.“ (Mt 25,40) Sestry se snaží ke každému, ať je to dárcem nebo někdo, kdo potřebuje jejich pomoc, přistupovat s patřičnou úctou. Chtějí respektovat jeho práva a povinnosti a snaží se brát každého jako sobě rovného. Nikoho neodsuzují za jeho současný stav. S horoucím srdcem plným lásky a s neúnavným odhodláním poskytují pomoc, i když mnohdy je tato pomoc vykoupena jejich časem, jejich duševními a fyzickými silami (srov. podkapitola 2.2.4 a 2.2.5).

4.2.3 Princip solidarity v souvislosti s charitativními aktivitami

Sestry pevně a vytrvale usilují o dobro všech, protože jsou si vědomy své odpovědnosti za druhé. Všem, kteří přišli s prosbou o jídlo, se snažily vyhovět a neodmítat je. Sestry druhé občerstvovaly nejen jídlem, ale i svým vlídným a laskavým přístupem. Někdy lidé přicházeli ve špinavém oděvu, neumytí či v podnapilém stavu. I v těchto situacích sestry lidem ochotně jídlo darovaly (srov. podkapitola 2.2.4). Sestry projevovaly a stále

¹⁷³ Cit. „Vzájemná láska nás sílí v apoštolátě a podporuje naše přátelství s Bohem. Svědčí o Boží lásce, která objímá všechny lidi. Navenek se projevuje ochotnou službou a pomocí potřebným,“ čl. 73. In: Konstituce, s. 20.

¹⁷⁴ Cit. „Naše zasvěcení má být ve světě viditelným znamením a povzbuzovat k lásce. Má ukazovat lidem věčné hodnoty už zde v přítomném čase,“ čl. 11. In: Konstituce, s. 7.

¹⁷⁵ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Teologie služby*, s. 136.

¹⁷⁶ Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, čl. 14-15, s. 22-24.

¹⁷⁷ Srov. Tamtéž, čl. 31, s. 46-49.

projevují dobročinnou lásku. Darované věci nevyhazují, ale dále posílají potřebným. Zodpovědnost nevnímají jako něco osobního, ale jako společenský závazek (srov. podkapitola 2.2.5).

4.2.4 Princip subsidiarity v souvislosti s charitativními aktivitami

Sestry spolupracují s Charitou v Českých Budějovicích a své aktivity se snaží cíleně koordinovat. Proto před třemi lety ukončily výdej jídla a lidi, kteří k nim přicházeli, následně posílaly do Domu sv. Pavla. Dům sv. Pavla je sociální zařízení, kde lidé dostávají jídlo každý den,¹⁷⁸ a též poskytuje služby v podobě pohovoru se sociální pracovníci nabízející pomoc a podporu lidem v hledání práce, s vyřizováním papírů pro úřady, s ubytováním apod. Sociální zařízení nabízí dále služby typu výdeje šatstva, sprchy, ohřevu jídla či využití internetu. A to vše bezplatně.¹⁷⁹ Lidé, kteří se ocitli v sociální nouzi, se tak stávají aktivnějšími a více se přičiňují o změnu svého dosavadního života.

Sestry stále přebírají od dárců oblečení a různé věci, jež dále posílají či rozdávají těm, kteří je potřebují. Každého dárce upozorňují, že oblečení může vkládat do kontejneru umístěného v objektu kláštera. Bohužel kontejner bývá často plný, a tak tato služba zůstává dál starostí sester (srov. podkapitola 2.2.5).

4.2.5 Princip společného dobra v souvislosti s charitativními aktivitami

Účel a smysl sociálního života je společné dobro, jež musí být úměrné požadavkům úplné dokonalosti člověka ve všech dimenzích jeho osobnosti. Péče a starost o chudé, jako je modlitba, laskavé přijetí a pohostinnost, v podstatě vyplývají z charakteristiky zasvěceného života, i přesto, že tento cíl nebyl Kongregací původně zamýšlen.

Zde se hodí zdůraznit a vyzdvihnout aktivity školských sester v dimenzi institucionální, tedy na prvním místě v současnosti zřízení a jejich působení v Církevní mateřské škole U Sv. Josefa, která poskytuje službu především rodičům, vzdělávacímu systému a také celé společnosti (srov. podkapitola 2.2.1).

¹⁷⁸ Potravinová banka jezdí do Domu sv. Pavla třikrát týdně, polévka se vydává šestkrát týdně a jednou za měsíc má uživatel využívající sociální služby nárok na potravinový balíček.

¹⁷⁹ Srov. *Dům sv. Pavla – Nizkoprahové denní centrum*. [online] 2023 [cit. 2023-3-26]. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/dum-sv-pavla-nizkoprahove-denni-centrum/>

Závěr

V práci jsem nejprve prostudovala historickou literaturu a představila působení Kongregace Školských sester de Notre Dame, od jejího založení po první působení Kongregace v Čechách do r. 1950. Přitom jsem se věnovala životům významných představitelů, abych mohla poté citlivě vyjádřit jejich zaujetí a usilovnou práci, kterou vkládali do svého díla, do své Kongregace.

V další části práce jsem chronologicky uvedla činnosti Kongregace od r. 1871 do současnosti. Tímto počinem jsem odhalila, jak rozmanité a významné činnosti sestry v Českých Budějovicích vykonávaly, především ve školství do doby, než byly za komunistického režimu z města násilně vystěhovány. V r. 1991 se mohly vrátit zpět, a tak navázat na svoje předešlé působení a znovu se věnovat výchově a vzdělávání dětí. Avšak v současné době to už není jediná činnost, již vykonávají. V počtu osmi sester využívají svých schopností v duchu zakladatelů Kongregace, především svých konstitucí. Je vidno, že jejich poslání U Sv. Josefa je velké a že jsou Bohem předurčeny pro konání dobrých a velkých skutků.

Abych se blíže seznámila s životem a posláním Kongregace a mohla o ní více pojednat ve své práci, podnikla jsem sondu analýzou literatury do činnosti komunity. Mohu upřímně potvrdit, že s představou jejich řeholního života vnitřně souzním a jejich konstitucí si vážím. Zároveň obdivuji každou ze sester, která svým svobodným rozhodnutím vstoupit do Kongregace odpověděla na Boží volání.

V další části práce jsem stručně představila sociální učení církve a zaměřila se na jeho základní a ustanovující principy: personalitu, solidaritu, subsidiaritu a společné dobro. K nim jsem připojila hlavní křesťanský princip *caritas*. Princip, který je službou lásky a který je součástí jak církevní, tak i charitativní činnosti. V tomto smyslu je Kongregace s charitou úzce propojena. Lze je přirovnat k větvím vinné révy a práci sester ke zdravým a chutným plodům.

V poslední části práce jsem provedla teologickou reflexi první a druhé části konstitucí pojednávající o základu, účelu, rázu, životě a poslání Kongregace ve světle sociálního učení církve. Jeho principy jsem uvedla do souvislosti s jednotlivými body konstitucí. Podobný způsob jsem zvolila u charitativních aktivit sester.

Nalezením spojitostí mezi konstitucemi a charitativními aktivitami na straně jedné a základními principy sociálního učení církve na straně druhé jsem ukázala, že Kongregace Školských sester de Notre Dame je „prostoupena“ duchem sociálního učení církve. I přesto, že má ve svých konstitucích uvedeno, že se především věnuje výchově a vzdělávání, vykonává též charitativní aktivity. Mohu tedy shrnout, že veškeré počínání Kongregace je konáno v duchu hlavních křesťanských principů, k nimž nerozlučně patří i základní principy sociálního učení církve.

Cíle stanovené v úvodu práce jsem podle mého soudu splnila a v závěru práce i dostatečně vysvětlila.

Seznam použitých zdrojů

Archivní prameny

100 let Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame. Horažďovice.

Konstituce a direktář České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame. 2020. ISBN nevedeno.

Konstituce Kongregace Školských sester de Notre Dame, mateřinec Horažďovice. Nový Bydžov: VČT, 1983. ISBN nevedeno.

Literární zdroje

ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika. Úvod a principy.* Brno: CDK, 2004. ISBN 80-7325-030-6.

AUGUSTIN Z HIPPO. *Řehole pro komunitu.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-885-2.

BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate. Láska v pravdě: Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-414-9.

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est. Bůh je láska: Encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce.* 3. vydání. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

BENEDIKT XVI. *Posynodální apoštolská exhortace. Sacramentum Caritatis: O eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve.* Praha: Paulínky, 2007. ISBN 978-80-86949-32-1.

BERAN, J. *Gabriel Schneider. Zakladatel Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách I. díl.* Horažďovice: Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame. 1931. ISBN nevedeno.

BERAN, J. *Gabriel Schneider. Zakladatel Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách II. díl.* Horažďovice: Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame. 1931. ISBN nevedeno.

BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-67-7.

BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. Díl, 1. svazek: Žebravé řády.* Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-088-8.

BUBEN, M. M. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích IV. Díl, 1. svazek: Kongregace a řeholní společnosti.* Praha: Libri, 2016. ISBN 978-80-7277-545-3.

Denní modlitba církve. Vydání v KN čtvrté. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2002. ISBN 80-7192-588-8.

Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-438-5.

DOLEŽAL, J. *Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3384-4.

Důležité události v dějinách domu U sv. Josefa. *150 let domu a škol U sv. Josefa 1871-2021*, 2022. s. 2-8.

FRÖHLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve.* Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-268-3.

Gaudium et spes. Praha: Vyšehrad, 1969. ISBN neuvedeno.

JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? Školské sestry v českých zemích v letech 1851-1938 (1950) I. díl.* České Budějovice: Jihočeské muzeum; Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2012. ISBN 978-80-87311-29-5.

JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? Školské sestry v českých zemích v letech 1851-1938 (1950) II. díl.* České Budějovice: Jihočeské muzeum; Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2012. ISBN 978-80-87311-29-5.

JAKŠIČOVÁ, D. *Konec času jistoty. Školské sestry v českých zemích a druhá světová válka.* České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2018. ISBN 978-80-87311-90-5.

JAKŠIČOVÁ, D. Pod ochranou svatého Josefa. Působení Kongregace Školských sester de Notre Dame v ústavu U sv. Josefa v Českých Budějovicích v letech 1871-1950, s. 79-130. In: Jihočeský sborník historický. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2006. ISSN 0323-004X.

JAKŠIČOVÁ, D. *Služebníci pod zákonem. Zlatý věk řeholních kongregací v českobudějovické diecézi.* České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2021. ISBN 978-80-7646-016-4.

JIRÁSKO, L. *Církevní řády a kongregace v zemích českých.* Praha: Fénix, 1991. ISBN 80-85245-11-6.

KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze. Znamky a portréty českobudějovických biskupů doplnil Pavel R. Pokorný.* České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995. ISBN 80-901602-3-9.

Kompendium sociální nauky církve. Papežská rada pro spravedlnost a mír. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-014-1.

Konstituce a generální direktář kongregace Školských sester de Notre Dame. Horažďovice. Brno: Logos, 1970. ISBN neuvedeno.

MAŇÁKOVÁ, Z. *Výroční zpráva o činnosti školy: Školní rok 2017-2018.* České Budějovice, 2018. Nepublikovaný text.

Matka Alexie Le Clerc. 1576-1622 řeholnice řádu sv. Augustina kongregace de Notre Dame. Olomouc: MT Olomouc, 1946. ISBN neuvedeno.

MELÉ, D. *Křesťané ve společnosti. Úvod do sociálního učení církve.* Brno: Axis, 2020. ISBN 978-80-88037-27-9.

MÍČKA, R. *Kdo vlastní klíče k interpretaci sociální nauky církve? Studia theologica*. 2010/2, s. 86–101. ISSN 1212-8570.

OCKENFELS, W. *Katolická sociální nauka*. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-081-8.

PAPEŽ FRANTIŠEK. *Fratelli tutti. Encyklika o bratrství a sociálním přátelství*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021. ISBN 978-80-7566-217-0.

PAPEŽ FRANTIŠEK. *Laudato si'. Bud' pochválen. Encyklika o péči o společný domov*. 2. vydání. Praha: Paulínky, 2018. ISBN 978-80-7450-280-4.

PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-365-6.

POSPÍŠIL, C. V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.

Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-6.

SCHAUBER, SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

SKOBLÍK, J. *Poznámky ke křesťanské etice*. Praha: KTF UK, 1994. ISBN neuvedeno.

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. 2. Vydání. Praha: *Encyklopedický dům*, 1996. ISBN 80-90-1647-8-1.

Sociální encykliky (1891-1991). Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-154-7.

SPIAZZI, R. *Sociální kodex církve*. Tišnov: Sursum, 1993. ISBN neuvedeno.

ŠTICA, P. Charita a sociální učení církve: Reflexe jejich vztahu na základě historického vývoje a magisteriálních dokumentů. *Theologica*, 2013, roč. 3, č. 1, s. 130-149.

TIHONOVÁ, M. C. *Peter Fourier. Svátec pro všech*. Bratislava: LÚČ, 1999. ISBN 80-7114-270-0.

Vita Consecrata o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-187-3.

VOPŘADA, D. *Svatý Augustin, promluvy o modlitbě Páně*. Praha: Krystal OP, 2019. ISBN 978-80-7575-051-8.

Internetové zdroje

Domeček, středisko husitské diakonie: O nás [online] 2023 [cit. 2023-3-4]. Dostupné z: <http://www.domecek.org/o-nas/>

CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Centrum pro osoby bez domova Dům sv. Pavla*. [online] 2023 [cit. 2023-3-4]. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/>

CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Dům sv. Pavla – Nízkoprahové denní centrum*. [online] 2023 [cit. 2023-3-26]. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/dum-sv-pavla-nizkoprahove-denni-centrum/>

KETT, F. *Základní charakteristiky a specifika pedagogiky Franze Ketta*. [online] 2014 [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf, s. 1.

Kongregace Školských sester de Notre Dame. [online] 2023 [cit. 2023-2-28]. Dostupné z: <https://www.rehole.cz/cs/kongregace-skolskych-sester-de-notre-dame>

Kongregace Školských sester de Notre Dame: Chrámový sbor Gabriel [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.rehole.cz/cs/chramovy-sbor-gabriel>

Kongregace Školských sester de Notre Dame. Místa v srdci ženy. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.rehole.cz/cs/mista-v-srdci-zeny>

PAVELEC, L. *Arcibiskupství olomoucké*. [online] 2023 [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: <https://www.ado.cz/cemu-se-venujeme/duchovni-zivot/duchovni-obnovy-cviceni/>

Rybka, azylové domy pro rodiny s dětmi. Azylový dům v Husinci. [online] 2023 [cit. 2023-3-4]. Dostupné z: http://www.rybka-az.cz/#utm_source=search.seznam.cz&utm_medium=ppd&utm_content=promise_link_firmy&utm_term=azylov%c3%bd%20d%c5%afm%20ob%c4%8dansk%c3%a9ho%20sdru%c5%been%c3%ad%20rybka&utm_campaign=firmy.cz-12883878

Školské sestry de Notre Dame: České Budějovice. [online] 2023 [cit. 2023-1-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/ceska-provincie/ceske-budejovice>

Školské sestry de Notre Dame: Formace. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/formace>

Školské sestry de Notre Dame: Mateřská škola. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/materska-skola>

Školské sestry de Notre Dame: Modlitba. [online] 2023 [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas/modlitba>

Školské sestry de Notre Dame: O nás. [online] 2023 [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/o-nas-2>

Školské sestry de Notre Dame: Úvod. [online] 2023 [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: <https://notredame.cz/>

Abstrakt

KLEMPOVÁ, M. K. Činnost Kongregace Školských sester de Notre Dame na území České republiky ve světle sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity. České Budějovice 2023. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra sociální a charitativní práce. Vedoucí práce V. Řeháková.

Klíčová slova: řehole, kongregace, Školské sestry de Notre Dame, konstituce, řeholní život, sociální učení církve, charitativní činnost církve

Práce se zabývá činností Kongregace Školských sester de Notre Dame na území České republiky ve světle sociálního učení církve, se zvláštním zřetelem na charitativní aktivity.

První část práce zachycuje život sv. Augustina, který sepsal řeholi, podle níž jsou zpracované konstituce Kongregace Školských sester de Notre Dame. Práce se dále věnuje sv. Petrovi Fourierovi a bl. Alexii Le Clerc, kteří založili na přelomu 16. a 17. století ve Francii řád pod názvem „Kanovníčky sv. Augustina z kongregace de Notre Dame“. Další část práce představuje Gabriela Schneidera jako horlivého kněze, který uvedl Kongregaci „Chudých školských sester de Notre Dame“ do Čech, a současně se zaměřuje na působení Kongregace Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích od roku 1871 po současnost. Druhá část práce se zabývá řeholním životem a působením Školských sester de Notre Dame U sv. Josefa v Č. Budějovicích, a zároveň popisuje činnosti Kongregace se zřetelem na charitativní aktivity. Třetí část práce pojednává o sociálním učení církve, co do jeho významu, rozvoje, tak i jeho principů: *caritas*, *personalita*, *solidarity*, *subsidiarity* a *společného dobra*. Poslední část práce propojuje principy SUC s konstitucí a s charitativními aktivitami Kongregace.

Abstract

Activities of the Congregation of the School Sisters of Notre Dame on the Territory of the Czech Republic in the Light of the Social Doctrine of the Church, with a Special Focus on Charity Activities.

Key Words: monastic rules, congregation, School Sisters of Notre Dame, constitution, monastic life, Social Doctrine of the Church, charitable activities of the Church

The work deals with the activities of the Congregation of the School Sisters of Notre Dame in the territory of the Czech Republic in the light of the social doctrine of the Church, with focus on charitable activities.

The first part of the thesis presents the life of St. Augustine who formulated the monastic rules which gave the base for the constitution of the Congregation of the School Sisters of Notre Dame. The work is also devoted to St. Peter Fourier and beatified Alix Le Clerc who founded an order called 'Canonesses of St. Augustine of the Congregation de Notre Dame' in France at the turn of the 16th and 17th centuries. The next part of the work deals with Gabriel Schneider, a zealous priest, who introduced the Congregation of the 'Poor School Sisters of Notre Dame' to Bohemia, and at the same time focuses on the activities of the Congregation of the School Sisters of Notre Dame in České Budějovice from 1871 to the present. The second part of the work deals with the monastic life and activities of the School Sisters of Notre Dame by St. Josef in Č. Budějovice, and at the same time describes the charitable activities of the Congregation. The third part of the work discusses the Social Doctrine of the Church, both in terms of its meaning and development, as well as its principles: *caritas*, personality, solidarity, subsidiarity and the common good. The last part of the work connects the principles of the Social Doctrine of the Church with the constitution and with the charitable activities of the Congregation.